

Vår referens

Miljöavdelningen

Christer Persson

040 - 25 26 94

ENLIGT SÄNDLISTA

**Fastställelse av skötselplan för naturreservatet Svartskylle
i Ystads kommun**
(3 bilagor)

Länsstyrelsen har arbetat fram ett förslag till skötselplan för naturreservatet Svartskylle i Ystads kommun. Naturreservatet bildades den 4 november 2005.

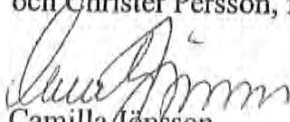
Förslaget har remissbehandlats

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer länsstyrelsen skötselplanen, daterad 4 november 2005, för naturreservatet Svartskylle i Ystads kommun (Bilaga 1) att gälla tills vidare.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

I den slutliga handläggningen av detta ärende deltog Camilla Jönsson, beslutande och Christer Persson, föredragande.

Camilla Jönsson

Christer Persson

Bilagor:

1. Skötselplan för naturreservatet Svartskylle, Ystads kommun
2. Hur man överklagar
3. Sändlista

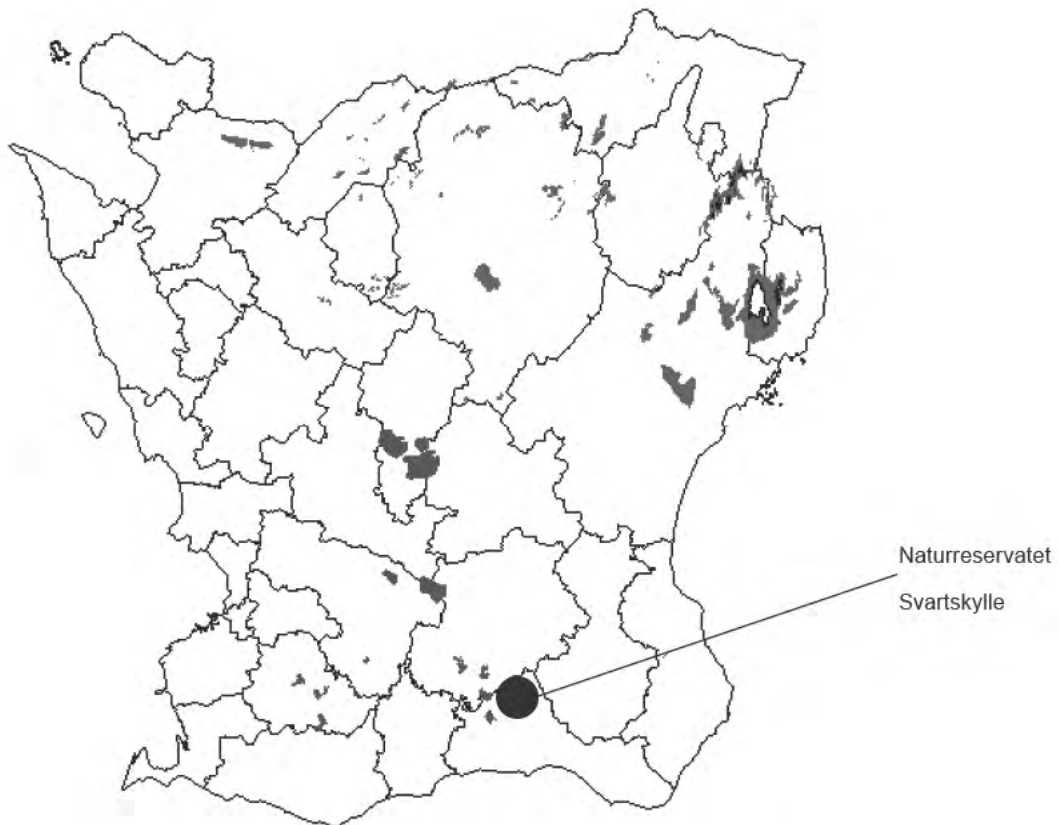
SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET SVARTSKYLLE

YSTADS KOMMUN
SKÅNE LÄN

www.m.lst.se

Diarienummer:	511-38657-05
Beslutsdatum:	2005-11-04
Titel:	Skötselplan för naturreservatet Svartskyll
Utgiven av:	Länsstyrelsen i Skåne län
Författare:	Christer Persson, Boris Berglund
Beställningsadress:	Länsstyrelsen i Skåne län Miljöenheten 205 15 MALMÖ Tfn: 040-25 20 00 lansstyrelsen@m.lst.se
Copyright:	Innehållet i detta dokument får gärna citeras eller refereras med uppgivande av källa.
Upplaga:	40 ex
Tryckt:	Länsstyrelsen i Skåne län 2005
Omslagsbild:	Christer Persson

Lövgroda på väg mot sin övervintringsplats i naturreservatet Svartskylla.

Foto: Christer Persson
den 6 november 2004

Omslagsbild:

Tvillingkärret, ett av många reproduktionsvatten för klock- och lövgroda i naturreservatet Svartskylla.

Foto: Christer Persson den 6 november 2004

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Syftet med reservatet -----	5
2 Beskrivning av området -----	5
2.1 Administrativa data -----	5
2.2 Historisk och nuvarande markanvändning -----	6
2.3 Översiktlig beskrivning av områdets bevarandevärden -----	10
2.3.1 Geovetenskapliga, biologiska och kulturhistoriska bevarandevärden -----	10
2.3.2 Intressen för allmänheten -----	12
3 Översikt över planerad markanvändning och skötsel -----	12
3.1 Övergripande mål -----	12
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder -----	12
3.3 Kvalitetsmål -----	15
3.3.1 Jordbruksmark -----	15
3.3.2 Övrig mark -----	16
3.4 Jakt -----	16
4 Mål och föreskrifter för planeringsområden -----	17
4.1 Hävd av jordbruksmark -----	19
4.2 Hävd av övrig mark -----	37
5 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder -----	42
6 Anordningar för rekreation och friluftsliv -----	43
6.1 Övergripande mål -----	43
6.2 Riktlinjer och åtgärder -----	43
6.2.1 Tillgänglighet -----	43
6.2.2 Anordningar för friluftslivet -----	43
6.2.3 Information -----	43
6.2.4 Utmärkning av naturreservatets gräns -----	43
7 Uppföljning, utvärdering och övervakning av naturvärden -----	44
8 Revidering av skötselplanen -----	44
9 Finansiering av förvaltningen -----	45
9.1 Ekonomisk utredning -----	45
9.2 Finansiering av förvaltningen -----	45
10 Källor -----	46
11 Nyttjandrätter (Servitut) -----	47
12 Utdrag ur fornlämningsregistret -----	48

BILAGOR

- A. Topografisk karta, skala 1:50 000
- B. Ekonomisk karta, skala 1:10 000
- C. Flygbild, skala 1:10 000
- D. Nuvarande markanvändning, skala 1:10 000
- E. Planerad markanvändning, skala 1:10 000
- F. Skötselplanekarta, skala 1:5 000
- G. Småvattenkarta, skala 1:5 000

1

SYFTET MED RESERVATET

Syftet med naturreservatet skall vara att bevara ett utmarkslandskap som karaktäriseras av öppna, naturbetes- och åkermarker i kuperad terräng med stort inslag av småvatten och spridda eller grupperade lövbärande träd och buskar. Reservatet ska innehålla biotoper som utgör en komplett och god livsmiljö för fridlysta eller nationellt rödlistade växt- och djurarter (främst klockgroda, lövgroda och större vattensalamander) samt förekommande livsmiljötyper och arter som av regeringen har rapporterats förekomma i enlighet med Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet).

2

BESKRIVNING AV OMRÅDET

2.1

Administrativa data

Områdets namn	Svartskylle
Objektnummer	12-02-141
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2005-11-04
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län
Internationella åtaganden	-
Kommun	Ystad
Församling / socken	Sövestadsbygden / Sövestad
Vegetationszon	Nemorala zonen (sydsvenska lövskogsregionen)
Naturgeografisk region	7, Skånes sediment. och horstområden
Läge	ca 3 100m N Sövestad kyrka
Kartblad	Topografisk karta: 2D SO Tomelilla Ekonomisk karta: 2D1e Ållskog
Gränser	Området är markerat med svart punkstreckad linje på bilaga A
Dikningsföretag	Ja, nr 851 (Utloppet från Fredriksbergs mosse)
Arealer	Totalt ca 79,8 ha, varav cirka 8,0 ha vatten

		Nuvarande	Mål
	Jordbruksmark	71,5 ha	71,5 ha
	- Åker/vall	11,7 ha	11,7 ha
	- Bete	59,8 ha (varav vatten 3,7 ha)	59,8 ha (varav vatten minst 3,7 ha)
	Övrig mark	8,3 ha (varav vatten 4,3 ha)	8,3 ha (varav vatten minst 4,3 ha)
EU-prioriterade naturtyper och arter	6270	Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ	0,6 ha
	7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	1,7 ha
	7230	Rikkärr	3,0 ha
	A074	Röd glada - <i>Milvus milvus</i>	
	1188	Klockgroda - <i>Bombina bombina</i>	
	1166	Större vattensalamander - <i>Triturus cristatus</i>	

Planförfattare

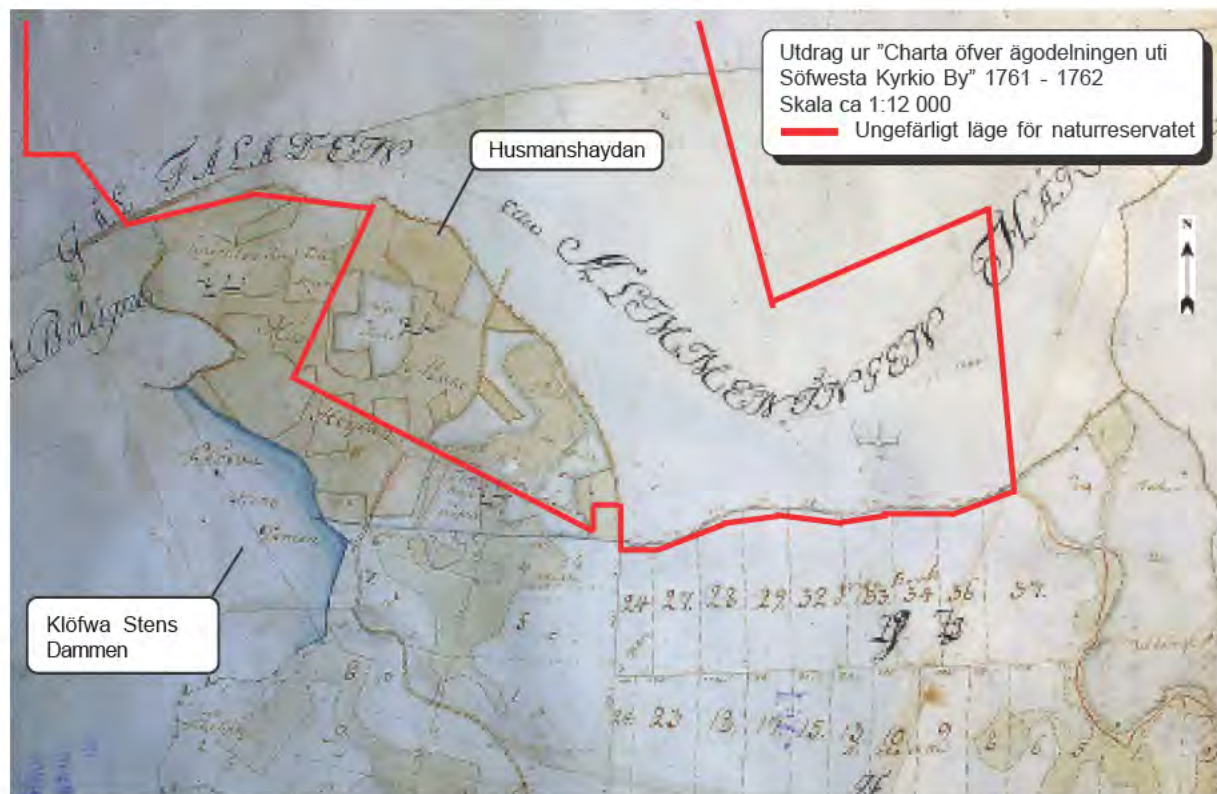
Christer Persson och Boris Berglund efter äldre plan av Anders Larsson

2.2

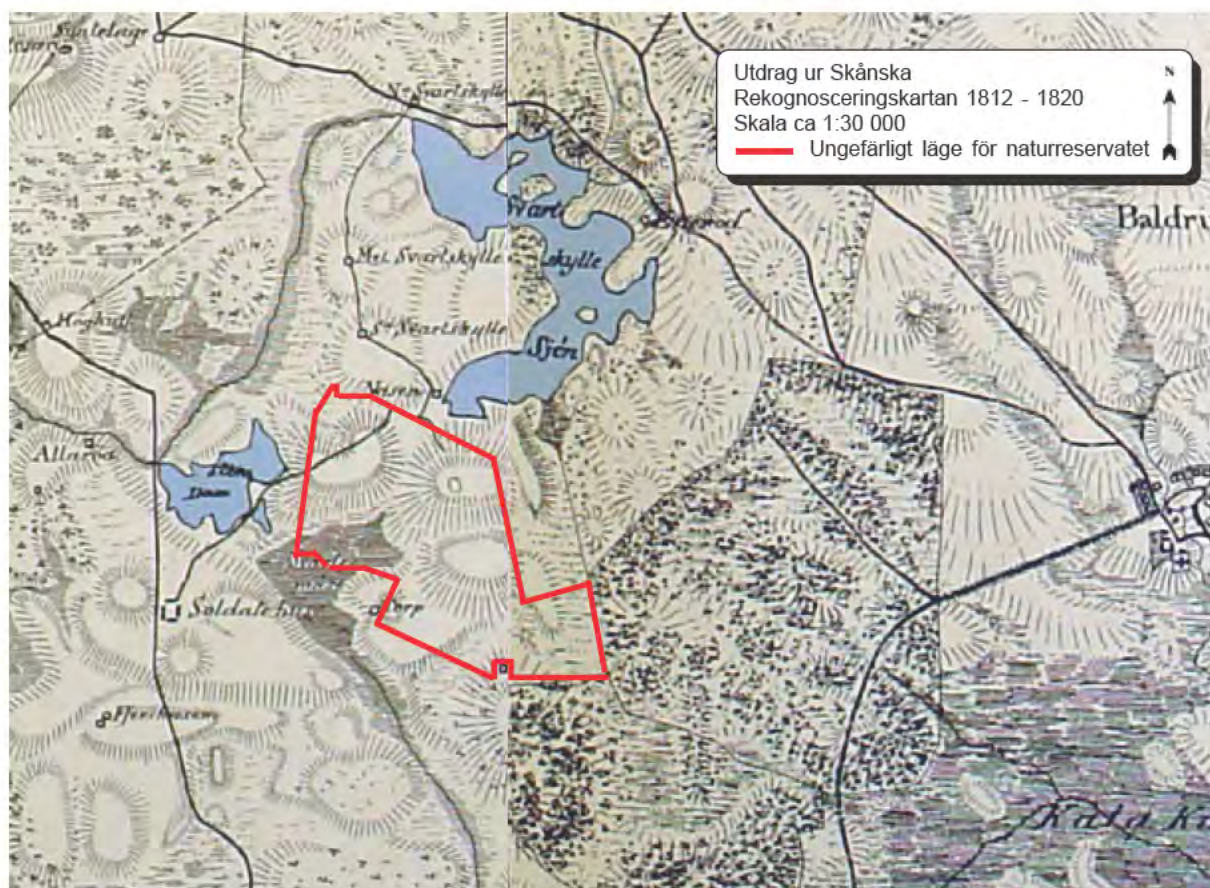
Historisk och nuvarande markanvändning

Naturreseptatet är beläget i ett utmarksområde som under 1700-talet nyttjades av olika hemman under sätesgården Krageholm. Krageholms marker brukades vid den tiden av dagsverksskyldiga bönder, husmän och torpare från byarna Sövestad, Årsjö och Kärragården. Den sydligaste delen av området har tidigare hört till Sövestad kyrkby. Angränsande marker i öster hörde till utmarken i Baldringe by.

Enligt beskrivningen till en karta över "ägodelningen uti Söfwesta Kyrkio By" 1761 - 1762 var reservatet beläget i den nordligaste utkanten av Krageholms domäner i en utmark som på kartan betecknas "Gålfäladen" och Almmeningen". Sydväst om reservaten, vid utloppet från Fredriksbergs mosse, fanns ett större vatten vid namn "Klöfwa Stens Dammen". Utmarken finns inte beskriven i någon lantmäteriakt med undantag av ett mindre område i reservatets södra del, mellan torpen som idag heter Karlsro och Olstorp. Denna del var den så kallade "Husmanshaydan" som var belägen i den norra utkanten av den norra vången i Sövestad by och som huvudsakligen brukades som åker och sidvallsäng. I samband med ägodelningen 1762 fördes den här delen av området över till Krageholms säteri som därefter disponerade hela utmarksområdet. I akten till kartan finns följande beskrivning marken: "Husmans Haydan vilken warit af Höga Herrskapet tillåtet instänga af Fälads utmarken och tillagt thenna byens husmen att bruka, men nu vid Delningen ifråntagen husman att bruka och Byen, så then samma nu är underlagd Krageholms Säterie".

Söder om reservatet fanns stora arealer med träd- och buskrika ängsmarker som med stor sannolikhet hyste en omfattande groddjursfauna. Ängsmarkerna i Sövestad by beskrivs enligt följande i ägodelningssakten från 1761: "Ängen är uti åker Wången och består af sid och stag wall jemte några sankar kierr upå hvilka watnet så aldeles borttagit gräsväxten af svarta jorden på många ställen synes warandes någon gräs wall vid åker brynene. Hårdvallsängen är till största delen mycket Högländ med Hassle, Eke och Törne buskage öfvervuxen, hvilket åhrligen mer tager till emedan ingen vågar mot Herrskapets förbud någon skog hvarken till liten eller stor bort Rödia".

På den Skånska Rekognosceringskartan från 1812 - 1820 är reservatet beläget i en öppen och kupe-rad terräng med ett våtmarksområde i den sydvästra delen. Detta betecknas "Swarte Måse" på kartan och motsvaras av det vi idag kallar Fredriksbergs mosse. Två större sjöar fanns i reservatets omedel-bara omgivning. Nord och nordost om reservatet ligger "Svartskyllensjön" (på yngre kartor kallad "Wasasjön") och väster om reservatet ligger "Enehussjön" där Enetorp idag är beläget. Wasasjöns utbredning framgår i detalj av en rågångskarta mellan Baldringe och Krageholms säteriers underly-dande ägor från 1869. Svartskyllensjön (Wasasjön) och Enehussjön dikades ut någon gång mellan 1869 och 1916.

I samband med enskifte 1820 - 1821 i grannbyn Baldringe i öster upprättades en "Häfde Förteckning öfver utmarcken Ålskogen" 1821. I denna betecknades kärr- och ängsmarken i "Stuta Hagen" som är belägen på den östra sidan om stengärdet i reservatets sydöstligaste del för "Svälte Dams Kroken", "Tyska Krued" och längst i söder "Grisa Kroken".

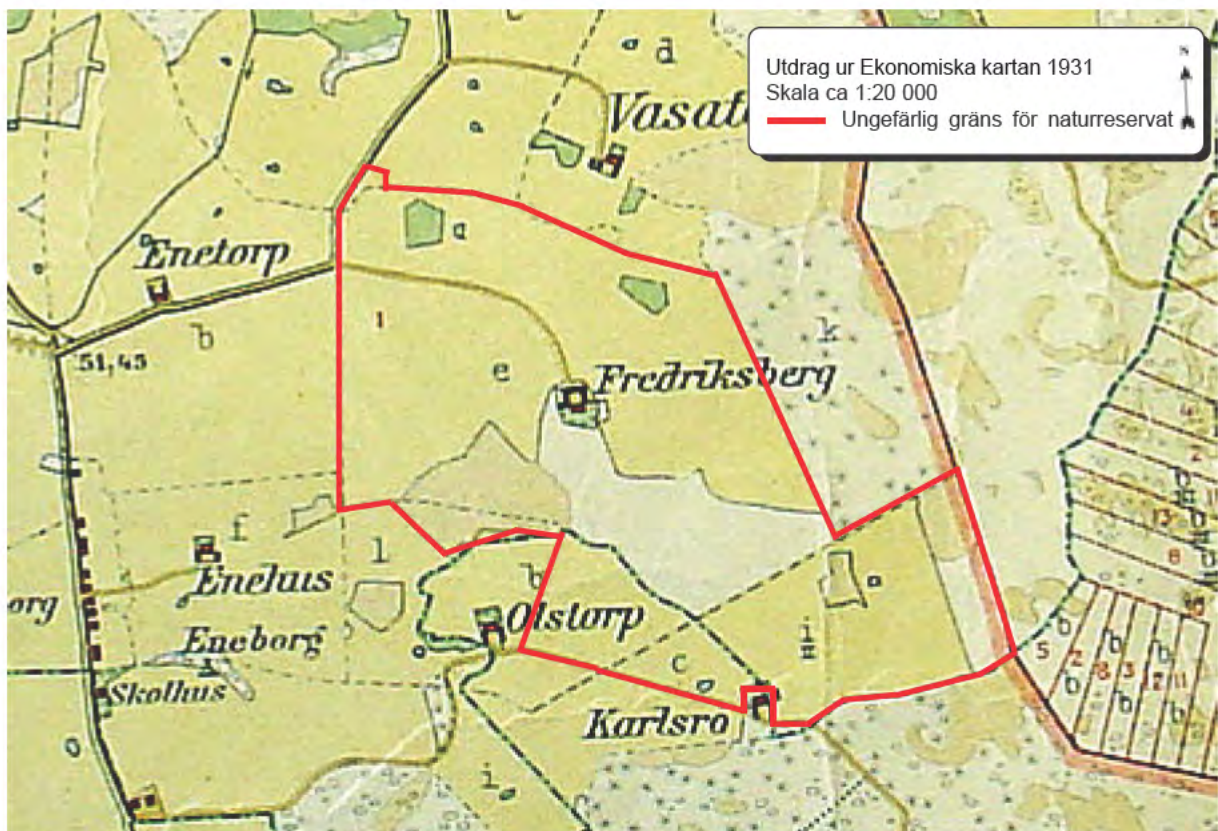
År 1813 genomförde ägaren av Krageholms gods enskifte i byarna Sövestad och Årsjö. Systemet med arrenderande bönder med dagsverksskyldighet avvecklades efterhand. Runt 1850 tillkom flera nya husmansställen som ofta bestod av små brukningsenheter. Ett av dessa är torpet Fredriksberg som var beläget i reservatets centrala del. Sydväst om reservatet låg Karlstorp, en s.k. plattgård eller arrende-gård där arbetskraften utgjordes av traktens torpare och statare.

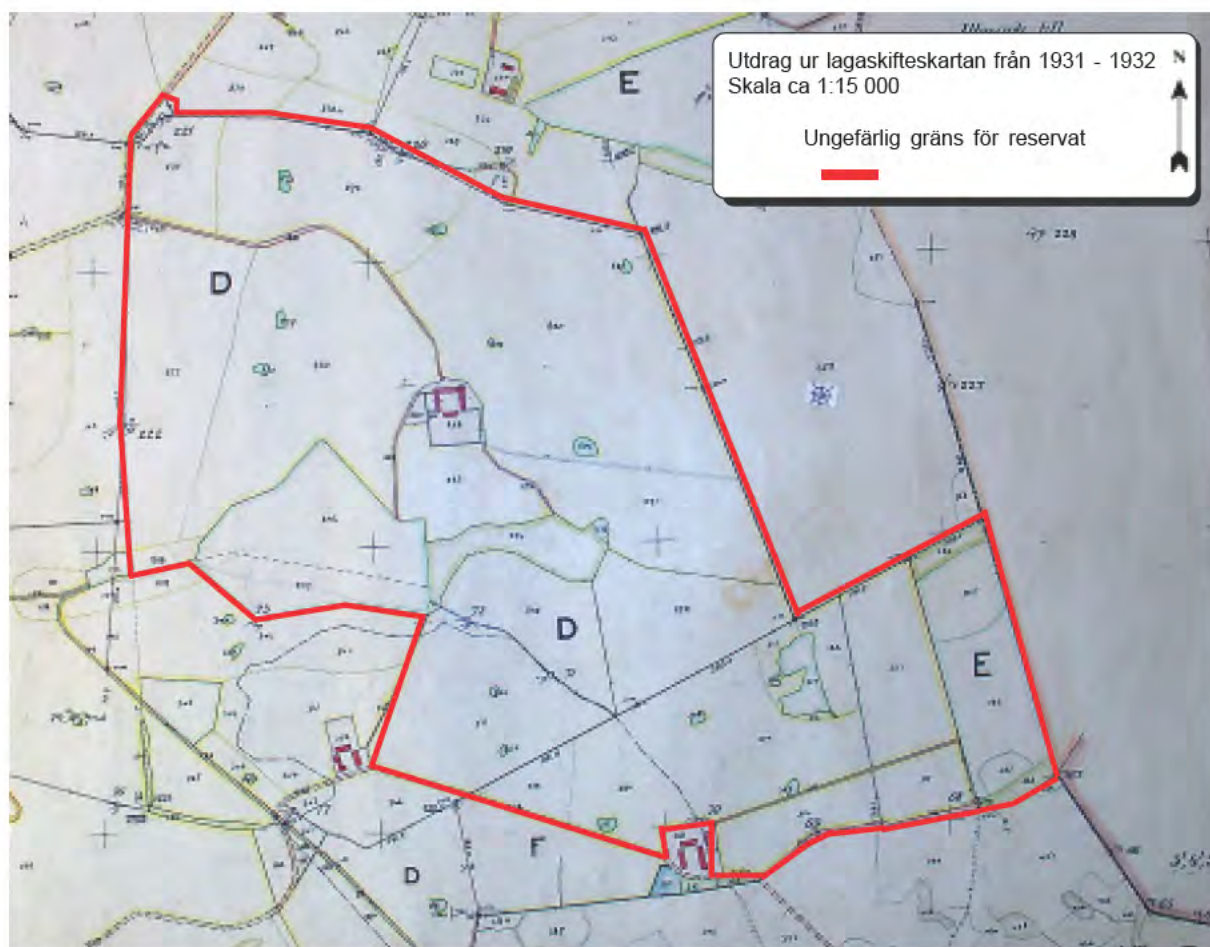
Laga skifte fastställdes på Sövestads bys ägor den 17 oktober 1831 och berörde reservatet i den södra delen, den sk Hus Mans Hejdan. Husmanshejdan brukades då fortfarande som åker och sidvallsäng.

Av den ekonomiska kartan från 1916 framgår att större delen av fastigheten brukades som åker. Torpet Fredriksberg har byggts inom reservatet någon gång mellan 1820 och 1916. Det är oklart vad som har hänt med torpet men det fanns på platsen fram till minst 1932 och därefter har det lagts i ruiner. Av den ekonomiska kartan framgår att de flesta mägergravarna hade dränerats och fyllts igen före 1930. Större delen av området brukades som betesmark i början av 1940-talet enligt Sigvard Nilsson i Sövestad.

Naturvårdsverket förvärvade fastigheten den 1 april 1994. Större delen av fastigheten nyttjas idag som betesmark.

Markanvändningen i området beskrivs enligt laga skifteskarta över området från 1931 - 1932 enligt följande:

D		290	Odlingsmark, markväg	F	
272a	Åker, lerjord på lerb.	291	Åker, lerjord på lerb., högländ	308	Äng, sidvall, mägergrav
272b	Äng, sidvall, mägergrav	292	Åker, lerjord på ngt. bl. lerb.	309	Äng, sidvall, mägergrav
273	Äng, sidvall, mägergrav	293	Äng, sidvall, mägergrav	310	Åker, lerjord på lerb.
274	Åker, lerjord på ngt. bl. lerb., högländ	294	Äng, hårdvall, dæld	311	Odlingsmark, markväg
275	Åker, lerjord på lerb.	295	Åker, sandbl. mylla på sandbl. botten	314	Åker, lerjord på bland. lerb.
277	Åker, lerjord på lerb.	296	Äng, sidvall, mosse	316	Odlingsmark, ren
278	Äng, sidvall, mägergrav	297	Äng, sidvall, mosse	317	Åker, lerjord på bland. lerbotten
279	Äng, sidvall, mägergrav	298	Åker, torvjor	318	Åker, mossländ
280	Åker, lerjord på ngt. bl. lerb., högländ	364	Äng, sidvall, mägergrav	319	Äng, sidvall, uppskuren mosse
281	Odlingsmark, markväg	365	Äng, sidvall, mägergrav	320	Äng, sidvall, mägergrav
282	Äng, sidvall, mägergrav	379	Åker, högl., sandbl. mylla på sandb.	321	Åker, mossländ
283	Äng, sidvall, mägergrav	E		322	Åker, mossländ
284	Äng, sidvall, mägergrav	324	Äng, hårdvall	323	Åker, lerjord på lerb.
285	Åker, lerjord på lerb., högländ	325	Äng, sidvall, uppskuren mosse	378	Åker, sandbl. lermylla på bl. botten
286	Åker, tomt	326	Äng, sidvall	379	Äng, sidvall, mägergrav
287	Åker, tomt	327	Äng, sidvall, kärr	380	Åker, lerjord på lerb.
288	Odlingsmark, markväg	328	Äng, hårdvall		
289	Åker, lerjord på lerb.				

2.3

Översiktlig beskrivning av områdets bevarandevärden

Fastigheten är belägen i det skånska backlandskapet norr om Ystad, strax öster om Ellestadsjön på gränsen mellan slätt- och risbygd. Området utgör en rest av ett äldre utmarkslandskap som tidigare var allmänt förekommande i sydöstra Skåne. Topografin ger upphov till en mycket tilltalande landskapsbild med omväxlande torra backar, fuktängar, fuktsvackor, kärr och vattensamlingar.

2.3.1

Geovetenskapliga, biologiska och kulturhistoriska bevarandevärden

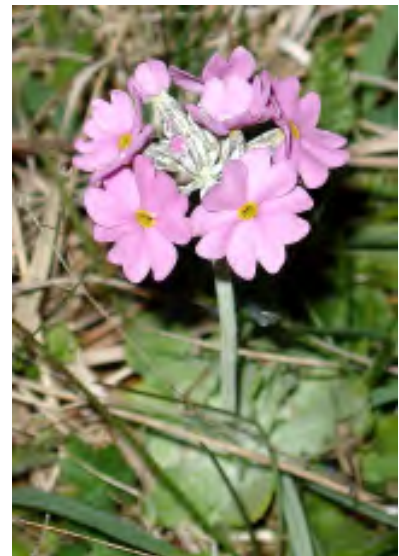
Geologi

Området är beläget på kalkstensberggrund som överlagras av lerig morän. I terrängen finns bland annat dödisgropar och höjder med platålera. I en av dödisgroparna har torvbildning pågått under lång tid varvid en svagt välvd mosse med omkringliggande laggkärr har bildats. Här sipprar kalkhaltigt vatten sipprar fram och lägger grunden för ett rikkärr. I mossen har det troligen aldrig brutits torv. Höjden över havet varierar mellan cirka 45 och 65 meter. Trakten är rik på vatten. Två sjöar i reservatets omedelbara omgivning har torrlagts och ett stort antal småvatten har fyllts igen eller avvattats genom dränering under den senare halvan av 1800-talet och början av 1900-talet.

Vegetation

Områdets botaniska värden är inte dokumenterade men förefaller vara starkt koncentrerade till Fredriksbergs mosse, som är belägen i en sänka i reservatets sydvästra del. På mossen förekommer en utpräglad mossevegetation med tuvull, blåtåtel, rundsilesår, blodrot, tranbär med flera arter. I det glesa buskskiktet finns en, bindvide, gråvide och jolster. Runt mossen finns partier med rikkärr som domineras av olika starrarter (trind-, bunke-, tråd-, slank-, hirs-, hund-, brun- och stjärnstarr) tillsammans med sjöranunkel, gåsört, kråklöver, sjöfräken, darrgräs, ängs- och majnycklar, nattviol, majviva, småvänderot, gökblomster, humleblomster, videört, vattenmåra, sumpmåra, krussilja. I mossens yttre delar finns fuktängar med inslag av exempelvis sjöfräken, kärtistel, knapptåg, veketåg och luddtåtel. Rikkärr varierar från centrala partier med ett svagt välvt, något uttorkat, mosseplan, till partier med laggkärr.

Övriga delar av reservatet har till stor del tidigare varit uppodlade och vegetationen är överlag trivial och påverkad av näringsämnen. Hundäxing, revsmörblomma och ogräsmaskrosor hör till de arter som påträffas ofta i reservatet. Under den senare delen av 1900-talet har näringstillförseln minskat. Större delen av området har hävdats genom bete. Minskad tillförsel av näringsämnen i kombination med områdets skiftande karaktär gör att allt fler växtsamhällen och vegetationstyper finns representerade. På backkrön och solexponerade syd- och sydvästsluttningar förekommer fläckvis en relativt artfattig torrängsflora med inslag av exempelvis backtimjan, gråfibbla, puktörne, gulmåra, rölleka, och rödklöver. Fuktiga och blöta partier är delvis örtrika med omväxlande fuktängs- och kärrvegetation. Under mitten av 1970-talet fanns ännu krutbrännare i området. Träd- och buskskikt finns företrädesvis utmed stenmurarna i området och domineras av fågelbär, ek, ask, hagtorn, slån, fläder och nyponros. På platsen där ruinerna efter det gamla torpet Fredriksberg ligger finns en dunge med inslag av ask, bok, avenbok, skogsalm, fågelbär och gråpoppel.

Majviva (*Primula farinosa*) i naturreservatet Svartsille.

Foto: 20 maj 2005

Fauna

Faunan i området är inte dokumenterad men kan antas vara artrik och delvis unik. Vildsvin, rådjur, kronhjort, räv, grävling och hare besöker reservatet regelbundet. Glada och kungsörn ses ofta patrullera i luften över reservatet. Andra arter som enligt ArtDatabanken har rapporterats från området är årta, brunand, skogsduva, mindre hackspett, göktyta, sommargylling, flodsångare, sydlig gulärla, nötkråka, rapphöna, bivråk och smådopping. Gråhakedopping är traktens karaktärsfågel som regelbundet häckar i reservatet. I häckfågelfaunan finns även tofsvipa, smådopping, gravand och grågås. Reservatet fungerar också som rastplats för sträckande vadarfåglar. Gluttsnäppa och brushane uppträder ofta i området. Vit stork ses ibland spankulera bland områdets småvatten.

Glada (*Milvus milvus*) i naturreservatet Svartskylle.

Foto: Boris Berglund den 10 mars 2005

Reservatet är beläget i centrum för landets förekomst av lövgroda och klockgroda. Utsättning av kräftor i småvatten på intilliggande fastigheter har lett till att populationerna av groddjur har koncentrerats till naturreservatet, där tillgången till vatten av god kvalitet är god. Åtskilliga vatten har restaurerats eller anlagts i reservatet under 1990-talet, vilket har lett till att landets största population av löv- och klockgroda har kunnat utvecklas inom fastigheten. Klockgrodor, med härstamning från Danmark, har planterats in i två småvatten i området 1998 och 1999. Lökgroda har observerats i tre vatten inom reservatet under 1980-talet. Vidare förekommer stora populationer av vanlig groda, åkergroda, vanlig padda och större och mindre vattensalamander i reservatets fauna.

Klockgroda (*Bombina bombina*) i naturreservatet Svartskylle.

Foto: Boris Berglund den 27 maj 2002

Lövgroda (*Hyla arborea*) på väg mot sin övervintringsplats i naturreservatet Svartskylle.

Foto: Christer Persson den 6 november 2004

2.3.2 Intressen för allmänheten

Området är genom sitt läge tämligen okänt bland allmänheten. En observationsplattform finns vid angoringsplatsen invid Hassle sjö i reservatets nordvästra del. Från tornet kan allmänheten på ett bekvämt sätt observera fågelfaunan och avlyssna klock- och lövgroda under ljumma sommar dagar.

Syftet med reservatet är i första hand att tillvarata biologiska och geovetenskapliga intressen. Reservatets groddjursfauna är känslig för alltför många besökare under vår och sommar. Det är därför angeläget att inte stora grupper av besökare rör sig i området samtidigt utanför den anlagda angoringsplatsen.

Observationsplattform på angoringsplatsen invid Hassle sjö.
Foto: 9 februari 2005

3 ÖVERSIKT ÖVER PLANERAD MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL

3.1 Övergripande mål

Syftet med naturreservatet skall vara att långsiktigt bevara ett utmarkslandskap som huvudsakligen karakteriseras av öppna betesmarker i kuperad terräng med inslag av mosse, kärr, vattensamlingar, torvmarker samt spridda eller grupperade lövbärande träd och buskar. Vidare skall reservatet innehålla biotoper som utgör en komplett och god livsmiljö för fridlysta eller nationellt rödlistade växt- och djurarter (främst klockgroda, större vattensalamander och lövgroda) samt förekommande livsmiljötyper och arter som av regeringen har rapporterats förekomma i enlighet med Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet).

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Natura 2000:

Skötseln ska sträva efter att långsiktigt vidmakthålla gynnsam bevarandestatus för de arter och livsmiljötyper som har rapporterats förekomma i enlighet med bilagorna till habitatdirektivet genom erforderlig hävd med bete och / eller slåtter. Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter kan inhämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledningar under "Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus" (se hemsidan: www.naturvardsverket.se).

De största riskerna för områdets naturtyper och Natura 2000-arter är:

- igenväxning, alltför tunga djur, gödsling, användande av avmaskningsmedel
- avverkning av äldre lövträd i lövdungen i området och i den närmaste omgivningen
- torvbrytning
- förändring av hydrologin i eller utanför området
- övergödning eller annan förorening av grund- och ytvatten
- gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar

Mossar och rikkärr i dagens landskap hotas främst av igenväxning, torrläggning samt exploatering. Mosseplanet i Fredriksbergs mosse är förhållandevis torrt och vegetationen domineras av gräs, vilket tyder på att mossen torkat ut och/eller är gödselpåverkad. Den uppväxande skogen söder om mossen kan bidra till att sänka grundvattennivån och påverka uttorkningen av våtmarken. Många våtmarksberoende växt- och djurarter som är knutna till mosse och kärr har under det senaste århundradet minskat drastiskt eller försvunnit helt i landskapet. Den unika floran och faunan i Fredriksbergs mosse har gynnats av det framsipprande kalkrika vattnet och djurens ständiga betande. En speciell miljö har skapats för växter och vilda djur, där endast de växter som klarat av en mules betande har kunnat överleva. Dessa växter har kämpat om livsutrymmet och en stor biologisk mångfald har skapats. För att bevara de höga naturvärden som finns i Fredriksbergs mosse skall de öppna markerna årligen hävdas genom bete. Djurens tramp gynnar dessutom etableringen av växtarter med känslig förökning genom att det uppstår blottor där frön kan gro. Försiktighet måste dock vidtas så att djuren inte trampar sönder den blöta marken.

Hänsyn till röd glada:

Den röda gladan gynnas av ett varierat landskap med öppna betesmarker och sjöar för jakt, samt skogspartier (framförallt bryn) med lämpliga träd för bobygge.

Hänsyn till groddjur:

Reservatet har ett underskott av sommaruppehålls- och övervintringsplatser för groddjur och skötselinsatser ska i första hand inriktas på att återskapa sådana. Detta sker genom att utveckla bryn och dungar av ädellöv/lövträd och buskar på cirka sju hektar av jordbruksmarkens areal i naturreservatet, i första hand utmed stengärderna som omger reservatet. Trädsiktet ska vara olikåldrigt och dominerat av ädellöv- och lövträdsarter, i första hand ek, bok, ask, skogsalm, fågelbär och oxel. Busksiktet ska innehålla täta grupper och fullskiktade, sydexponerade bryn av främst björnbär, hagtorn, hassel och slån. Vidare ska området väster och norr om Hassle sjö tillåtas att växa igen med hassel- björnbärs- och slånbuskage. Stränderna öster och söder om sjön hålls öppna genom röjning. Området kring Vasasjön utgör övervintrings- och födosöksplats för groddjur och skall också tillåtas att delvis växa igen med hassel-, björnbärs och slånbuskage och får därför ej hävdas som permanent betesmark. Den sydexponerade sluttningen norr om Fredriksbergs mosse tillåts ha ett träd- och busksikt som täcker cirka hälften av sluttningens areal. Träd- och busksikt ska kontinuerligt finnas i och utmed stengärderna i reservatet. Plantering av hassel- och björnbärsbuskage får genomföras, främst utmed stengärderna i reservatets norra, södra och östra del, för att gynna groddjursfaunan.

Röjnings- och gallringsåtgärder får ej ske i reservatet under perioden 1 mars - 30 november av hänsyn till områdets fauna.

Områdets population av klockgroda, större vattensalamander och lövgroda skall också gynnas genom att buskrika spridningskorridorer utmed stengärderna utvecklas. Utsättning av groddjur som har haft hemvist i trakten under historisk tid får ske om befintliga populationer tenderar att dö ut. Lökroda ska återintroduceras i reservatet senast 2010.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter kan inhämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under "Hotbild - vad kan påverka Natura 2000-området negativt?" (se: www.naturvardsverket.se).

Åkermark:

Åkermark brukas som åker, vall eller betesmark.

Övrig mark:

Övrig mark (med undantag av vissa områden vid Vasasjön samt Hassle sjö) hävdas genom årligt bete eller slåtter. Ersättning enligt gällande miljöstödsregler för bete och slåtter ska eftersträvas. Vissa områden vid Vasasjön och Hassle sjö får ej hävdas genom permanent bete utan ska tillåtas att delvis växa igen i syfte att gynna områdets groddjursfauna.

Småvatten:

De 21 permanenta småvattnen i naturreservatet ska underhållas på ett sådant sätt att de innehåller mycket (dock ej heltäckande) flytbladsvegetation, att de är vattenhållande och fria från fisk och kräfter året runt och att de har en vattenkvalitet som tillåter att de kan utnyttjas för reproduktion av främst större vattensalamander, klock- och lövgroda. Ytterligare minst två, gärna fler, småvatten ska återskapas i reservatet under perioden 2005 - 2010 på ett sådant sätt att de inte inverkar negativt på de habitat och arter som är utpekade av regeringen i enlighet med habitatdirektivet. Hägn får ej sättas upp runt småvattnen.

Stängsel:

Samtliga stängsel i reservatet ska ses över senast 2006. Stängsel utmed buskbevuxna stengården bör placeras i betesmarken framför buskagen i syfte att gynna utveckling av bryn. Stängsling mellan stengården och buskage får endast ske om buskagen växer mer än tre meter in i betesmarken räknat från stengärdet. Stängselkorridorer får högst vara en meter breda. I samband med stängsling bör användning av miljövänligt material eftersträvas.

Kompletterande dokumentation:

Häckfågelfaunan dokumenteras under 2005 eller 2006

Nyttjanderätter:

Drift och underhåll av nyttjanderätter och servitut genomförs och bekostas av respektive nyttjanderättssinnehavare.

Fornlämningar:

I samband med skötselåtgärder ska hänsyn tas till fornlämningen (stenåldersboplats) i planeringsområde 1b och 2a. Åtgärder som kan påverka fornlämningen ska föregås av samråd enligt Kulturminneslagen med Länsstyrelsen, Miljöavdelningen, Kulturmiljösektionen.

Övrigt:

Trakten har i äldre tider delvis varit bevuxen med en, vilket bland annat framgår på äldre kartor av exempelvis namnen Eneborg och Enehus. I samband med skötselåtgärder i reservatet ska förekomsten av enbuskar gynnas.

Brukningsvägar inom fastigheten skall förses med bommar vid respektive infart i syfte att förhindra otillåten trafik med fordon inom naturreservatet.

3.3

Kvalitetsmål

3.3.1

Jordbruksmark, (totalt ca 71,5 ha, varav vatten cirka 3,7 ha)

Målet är att genom lämplig hävd långsiktigt bevara och utveckla ett varierat utmarkslandskap med inslag av en mosse med rikkärr och omgivande kalkfuktängar, öppna betes- och slåttermarker, träd-bärande och buskrika marker, fullskiktade och solexponerade bryn samt inslag av småvatten med biotoper för fridlysta eller rödlistade växt- och djurarter. Cirka 10 % av jordbruksmarkens areal ska kontinuerligt vara träd- och buskbärande, dvs cirka 7 ha.

Särskild vikt ska läggas vid att bevara och vidareutveckla livsmiljötyper och arter, som har rapporterats förekomma i naturreservatet i enlighet Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet), dvs det bör finnas cirka:

Kod	Livsmiljötyp / art	areal / populationsstorlek / övrigt
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	ca 1,7 ha
7230	Rikkärr	ca 3,0 ha
A074	Röd glada - <i>Milvus milvus</i>	ca 1 häckande par
1188	Klockgroda - <i>Bombina bombina</i>	ca 500 djur
1166	Större vattensalamander - <i>Triturus cristatus</i>	reproduktion i ca 15 vatten

Vidare ska det i jordbruksmarken finnas minst 19 solbelysta småvatten med god vattenhållning och vattenkvalitet. Jordbruksmarken ska utgöra en god livsmiljö för en population av klockgroda och lövgroda på minst vardera 500 djur. Exempel på andra arter som skall ha goda förutsättningar att utvecklas i området är lökgroda och större vattensalamander.

Riktlinjer och åtgärder:

Kvalitetsmålen uppnås genom att området hävdas. Åkermark brukas som åker, vall eller betesmark. Betesmark hävdas genom bete med en intensitet som är anpassad till rådande förhållanden, främst med avseende på klimat och tillgång till vegetation. Mossen, kalkfuktängarna och rikkärren skall hållas öppna och hävdas genom årligt bete och / eller årlig slåtter. Solexponerade bryn och grupper av täta buskage med företrädesvis björnbär, slån, hagtorn och hassel ska utvecklas och bevaras till nytta för den biologiska mångfalden, främst lövgroda enligt anvisningar för respektive skötselområde. Busk- och trädvegetation i och utmed stengården utvecklas för att skapa spridnings-korridorer för groddjuren.

Ytterligare några småvatten bör anläggas under 2005 - 2007 i syfte att öka tillgången på vatten i området. Anläggning av vatten får ske genom att bryta befintliga dräneringar men får inte inverka negativt på gynnsam bevarandestatus för de habitat och arter som rapporterats förekomma i enlighet med bilagorna till EU:s habitatdirektiv. Småvattnen ska fördjupas om de tenderar att torka ut under delar av året. I närheten av småvattnen ska buskskikt på sikt utvecklas till täta grupper av buskage med främst björnbär och hassel som utgör fullgoda biotoper för bland annat lövgroda. Utsättning av groddjur som har haft hemvist i trakten under historisk tid får ske om befintliga populationer tenderar att dö ut. Lökgroda ska återintroduceras i reservatet senast 2010.

3.3.2

Övrig mark, (totalt ca 8,3 ha, varav vatten 4,3 ha)

Målet är dels att underhålla en angöringsplats för allmänheten och dels att långsiktigt bevara och utveckla trädbärande och buskrika marker med inslag av småvatten för fridlysta eller rödlistade växt- och djurarter. Cirka 70 % av den övriga markens areal ska kontinuerligt vara träd och buskbärande. Vidare ska det i den övriga marken finnas minst två solbelysta småvatten med god vattenhållning och vattenkvalitet. Marken ska utgöra en komplett livsmiljö för en population av klockgroda och lövgroda på vardera minst 500 djur. Exempel på andra arter som skall ha goda förutsättningar att utvecklas i området är större vattensalamander.

Särskild vikt ska läggas vid att bevara och vidareutveckla livsmiljötyper och arter, som har rapporterats förekomma i naturreservatet i enlighet Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet), dvs det bör finnas cirka:

Kod	Livsmiljötyp / art	areal / populationsstorlek / övrigt
6270	Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ	ca 0,6 ha
1188	Klockgroda - <i>Bombina bombina</i>	ca 1 000 djur
1166	Större vattensalamander - <i>Triturus cristatus</i>	reproduktion i ca 21 vatten

Riktlinjer och åtgärder:

Kvalitetsmålen uppnås genom att området väster och norr om Hassle sjö tillåts att delvis växa igen med björnbärs- och hasselbuskage. Stränderna öster och söder om sjön hålls öppna genom röjning. Området kring Vasasjön utgör övervintrings- och furageringsplats för groddjur och skall också tillåtas att delvis växa igen med hassel-, björnbärs och slånbuskage och får därför ej hävdas som permanent betesmark. Solexponerade bryn och grupper av täta buskage med företrädesvis björnbär, slån, hagtorn och hassel ska utvecklas och bevaras till nytta för den biologiska mångfalden, främst lövgroda enligt anvisningar för respektive skötselområde. Buskvegetation i och utmed stengården utvecklas för att skapa spridningskorridorer för groddjuren.

Ytterligare småvatten får anläggas i syfte att förbättra förutsättningarna för groddjursfaunan i området. Anläggning av vatten får i första hand ske genom att bryta befintliga dräneringar men får inte inverka negativt på gynnsam bevarandestatus för habitat och arter som rapporterats förekomma i enlighet med EU:s habitatdirektiv. Småvattnen ska fördjupas om de tenderar att torka ut under delar av året. Utloppet vid Hassle sjö ses över så att risken för att sjön töms på vatten genom att den befintliga dräneringen plötsligt börjar fungera igen elimineras.

Angöringsplatsen hålles öppen genom röjning och att anordningarna för allmänheten underhålles regelbundet.

3.4

Jakt

Jakt får bedrivas enligt bestämmelser i jaktlagen. Foderautomater för vilt får ej placeras inom reservatet. I samband med jakt skall hänsyn tagas till det rörliga friluftslivet. Utfodring av vilt får ej ske i eller i närheten av småvatten.

4

MÅL OCH FÖRESKRIFTER FÖR PLANERINGSOMRÅDEN

Hela naturvårdsobjektet (79,8 ha) är indelat i planeringsområden som redovisas och numreras översiktligt nedan och mer detaljerat på bilaga F (skötselplanekarta). Planeringsområdena redovisas här markanvändningsvis med planerad markanvändning enligt följande:

4.1 Jordbruksmark: (ca 71,5 ha)

Åker / vall / bete: (ca 11,7 ha)

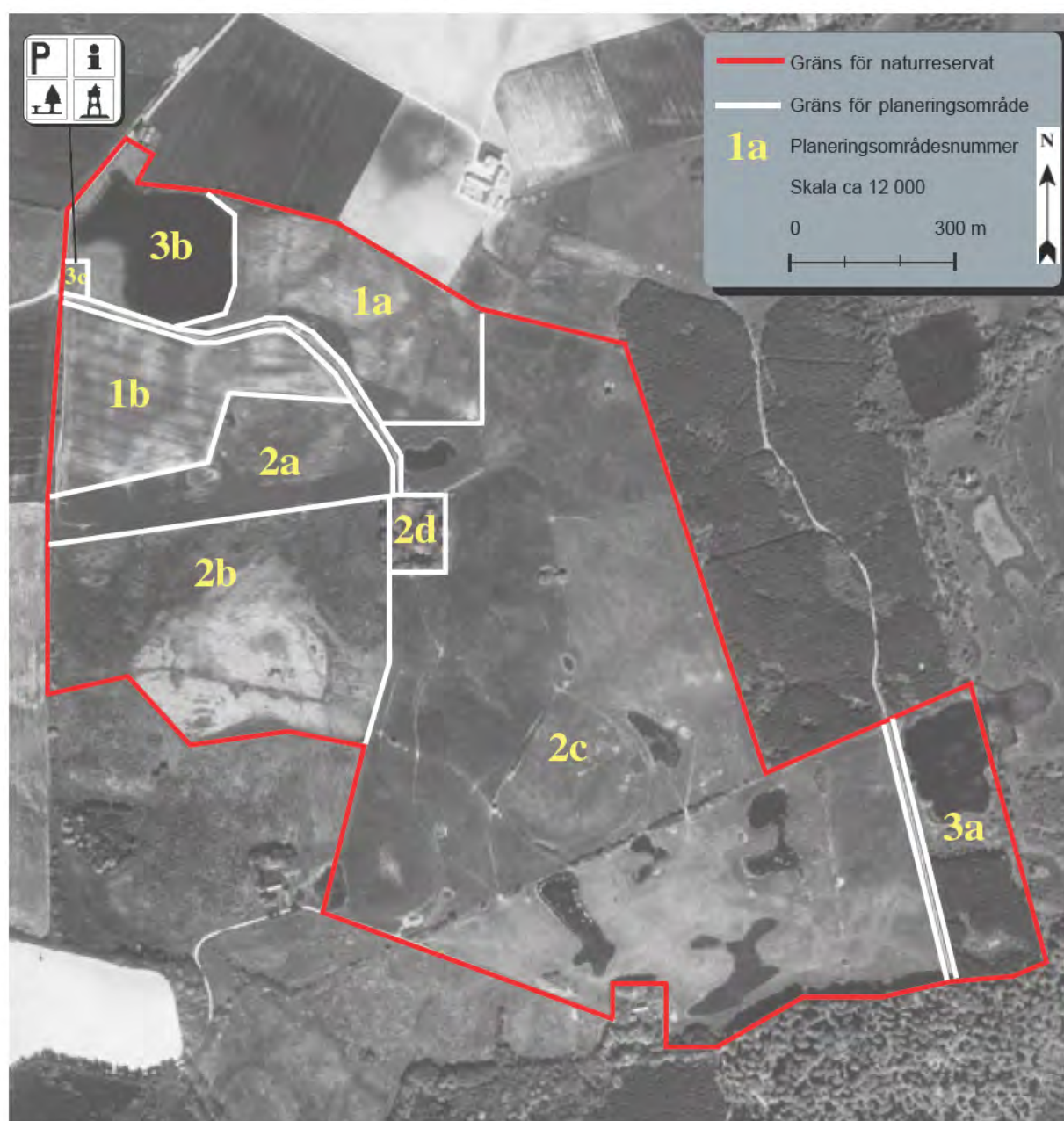
Betesmark: (ca 59,8 ha, varav vatten 3,7 ha)

planeringsområde 1

planeringsområde 2

4.2 Övrigmark: (ca 8,3 ha, varav vatten 4,3 ha)

planeringsområde 3

Sammanställning av planeringsområden

Planerings- område	Areal (ha)	Omkrets (meter)	Nuvarande hävd	Mål
1a	6,1	1 270	Jordbruk / Åker	Jordbruk / Åker eller bete
1b	5,6	1 175	Jordbruk / Åker	Jordbruk / Åker eller bete
2a	4,8 (varav vatten 0,2 ha)	1 150	Jordbruk / Bete	Jordbruk / Bete
2b	11,4 (varav vatten 0,2 ha)	1 410	Jordbruk / Bete	Jordbruk / Bete
2c	42,8 (varav vatten 3,3 ha)	3 550	Jordbruk / Bete	Jordbruk / Bete
2d	0,8	360	Jordbruk / Bete	Jordbruk / Bete
3a	4,6 (varav vatten 1,5 ha)	1 000	Övrigt / Ohävdad mark	Övrigt / Periodvis bete
3b	3,6 (varav vatten 2,8 ha)	800	Övrigt / Åker / bete	Övrigt / Periodvis bete
3c	0,1	150	Övrigt / Angöringsplats	Övrigt / Angöringsplats
SUMMA	79,8 (varav vatten 8,0 ha)			

	Nuvarande areal	Mål
Jordbruksmark	71,5 ha	71,5 ha
- Åker / vall / bete	11,7 ha	11,7 ha
- Bete	59,8 ha (varav vatten 3,7 ha)	cirka 59,8 ha (varav vatten minst 3,7 ha)
Övrig mark	8,3 ha	8,3 ha
- Periodvis bete	3,6 ha (varav vatten 2,8 ha)	cirka 8,2 ha (varav vatten minst 4,3 ha)
- Ohävdad mark	4,6 ha (varav vatten 1,5ha)	0,0 ha
- Angöringsplats	0,1ha	0,1 ha
SUMMA	79,8 ha	79,8 ha

Vatten (objektnummer, se bilaga F)

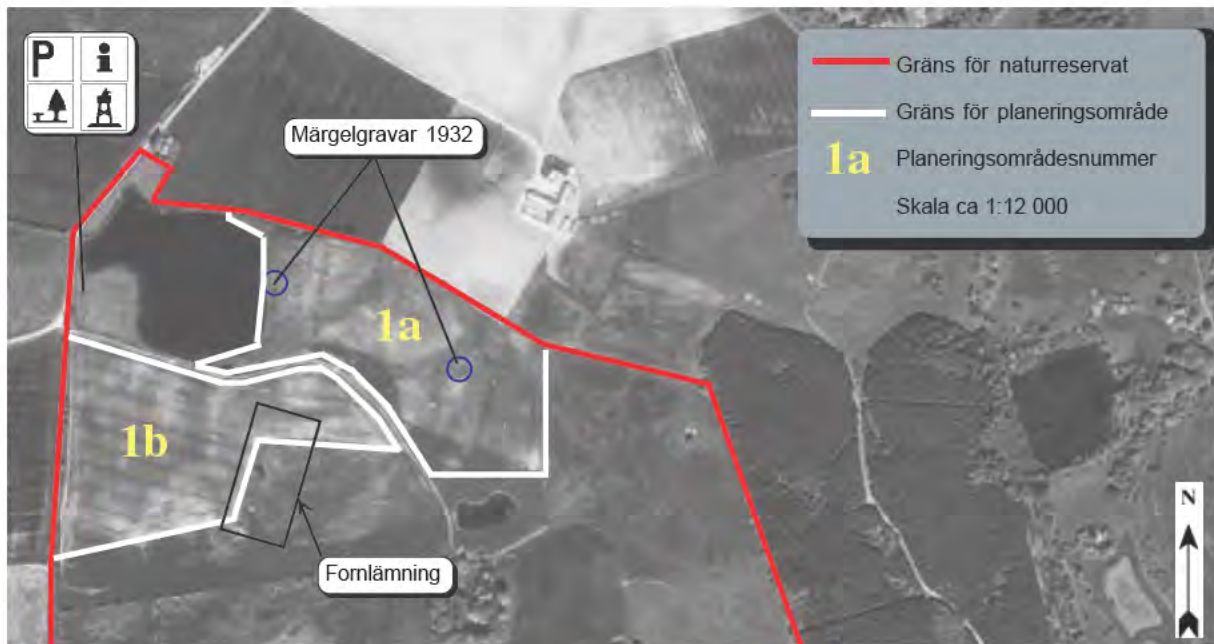
Obj.Nr	Namn	Omr. Nr	Areal (ha)	Obj.Nr	Namn	Omr. Nr	Areal (ha)
86-203	Anders damm	2A	0,1	86-251	Örnakärret	2C	0,6
86-267	Norra Märgelgraven	2A	0,1	86-145	Södra märgelgraven	2C	0,1
86-205	Cedhagens korra	2B	0,1	86-140	Lilla Örnakärret	2C	0,1
86-204	Ivarssons damm	2B	0,1	86-143	Brunnskärret	2C	0,2
83-033	Grandammen	2C	0,1	86-144	Videkärret	2C	0,1
86-249	Ruinkorran	2C	0,2	86-142	Tvillingkärret	2C	0,5
86-147	Djupa svackan	2C	0,1	86-272	Lilla Karlsrokärret	2C	0,1
86-274	Kullakärret	2C	0,3	86-139	Karlsrokärret	2C	0,6
86-146	Lilla gölen	2C	0,1	86-035	Vasasjön	3A	1,5
86-141	Olsgårdskärret	2C	0,1	86-150	Hassle sjö	3B	2,8
86-037	Kraftledningsdammen	2C	0,1	SUMMA: 21 vatten:			8,0

4.1 Hävd av jordbruksmark (71,5 ha)

Planeringsområde 1 (åkermark) och 2 (betesmark), (ca 11,7 ha respektive 59,8 ha)

Beskrivning:

Planeringsområde 1a och 1b (6,1 ha respektive 5,6 ha)

Åkermark i kuperat backlandskap. Marken nyttjas för ekologisk odling.

Mellan åkrarna löper en markväg som leder till ruinerna efter torpet Fredriksberg. Vägen är i dålig kondition och ej tillgänglig för allmän biltrafik.

Åkrarna är delvis hägnade. I område 1a fanns det på 1930-talet två märgelgravar som i handlingarna beskrivs som "äng, sidvallsäng och märgelgrav". Dessa är numera utfyllda.

En liten markväg löper utmed stengärdet i reservatsgränsen i den västra delen av område 1b.

Träd- och buskvegetation (ek, fågelbär, hagtorn) finns huvudsakligen utmed stengärdet i reservatsgränsen i den västra delen av område 1b.

I den östra delen av område 1b finns en fast fornlämning som är en stenåldersboplatz alternativt en offerplats på vilken flera olika fynd har gjorts (se beskrivning av objektet sist i skötselplanen).

Skötselområde 1A i riktning mot öster. Foto: 9 februari 2005

Planeringsområde 1

Kvalitetsmål:

Åker, vall eller betesmark som hävdas årligen. Stengärden skall vara rika på buskage. Området får gärna innehålla minst en mägergrav.

Skötsel mål och åtgärder:

Välhävdat mark som årligen hävdas som åker, vall eller betesmark. Minst en gammal mägergrav restaureras i område 1a.

Stängsel:

Samtliga stängsel (1a cirka 1 000 meter, 1b ca 1 175 meter) ses över under perioden 2005 - 2006 så att respektive planeringsområde bildar egna fallor. Stängsel får ej sättas mot stranden i Hassle sjö. För att bibehålla och utveckla spridningskorridorer för faunan ska äldre, grova träd samt större buskage av hagtorn, slån, hassel eller björnbär i eller invid stengärderna sparas. Stängsling bör därför ske runt träd och utanför buskage tills dessa hunnit utvecklas till sådan storlek att en stängselkorridor kan röjas fram bakom buskagen. Stängselkorridorer ska vara tillräckligt breda för att möjliggöra effektivt fungerande elhågn. Korridorerna ska hållas öppna genom röjning eller bete. Vid stängsling bör miljövänligt material utnyttjas. Där stängsel korsar viltstigar ska den lägsta stängseltråden sättas cirka 65 till 70 centimeter över markytan för att motverka stängselskador orsakade av vildsvin.

Avverkning, röjning/gallring

Röjningsåtgärder får ej ske under perioden 1 mars - 30 november av hänsyn till områdets groddjurs-fauna. Vid underhåll av bryn ska arbete företrädesvis ske på brynnens norra sida. Brynen får gärna expandera mot söder. Bärande träd och buskar i stengärden och steniga partier sparas i syfte att skapa spridningskorridorer och övervintringsplatser för bland annat lövgroda.

Småvatten:

I området får ytterligare småvatten för löv- och klockgroda återskapas, företrädesvis på plats där vatten tidigare funnits enligt lagaskifteskartan från 1932. Vattnen skall hållas fria från fisk, kräftor och skuggande vegetation.

Hävd:

Planeringsområde 1 brukas årligen företrädesvis som betesmark men får tillsvidare även nyttjas som åker eller vall. Bete bör ske med nöt eller nöt i kombination med någon enstaka häst. Ersättning enligt gällande miljöstödsregler eftersträvas. Tillskottsutfodring är ej tillåten med undantag för övergångsutfodring på av naturvårdsförvaltaren anvisad plats vid betessläpp och installning. Kalvgömmor är tillåtna.

Övrigt:

Infarten till de båda markvägarna stängs av med grind eller låsbar bom med övergång för vandrare. Vägen mellan åkrarna rustas upp så att den blir farbar för traktor med tungt släp.

Dokumentation:

Om småvatten återskapas bör dokumentation bör ske av i första hand förekomst av klockgroda, större vattensalamander och lövgroda. Dokumentation av löv- och klockgroda bör avse antalet spelande hanar samt reproduktionsresultat.

Planeringsområde 2a, 2b, 2c och 2d (4,8 ha, 11,4 ha, 42,8 ha respektive 0,8 ha)

Område 2a är gammal åkermark med näringspåverkad vegetation. Området är hägnat och hävdas genom bete eller som vall. I den norra delen finns en fast fornlämning som sannolikt är en stenådersboplats alternativt en offerplats. Två småvatten finns i området, 86-267 "Norra mägerlgraven" och 86-203 "Anders damm". Båda vattnen finns på lagaskifteskartan från 1932 och beskrivs som "Äng, sidvall, mägerlgrav". Anders damm renoverades genom urgrävning 1993. Norra mägerlgraven skuggas av uppväxande träd. Båda vattnen är viktiga för områdets groddjursfauna.

Planeringsområde 2A. Anders damm (86-203)
Foto: 9 februari 2005

Planeringsområde 2A. Norra mägerlgraven (86-267)
Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Norra mägerlgraven (objektnummer 86-267)						
År	Antal spelande lövgrödor	Antal spelande klockgrödor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgröda
			lövgröda	klockgröda		
1990	?	0	Nej	Nej	Ja	Nej
2000	0	0	Nej	Nej	Ja	Nej
2001	5	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	5	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	5	0	Nej	Nej	Ja	Nej
Mål 2010	10	5	Ja	Ja	Ja	Nej

Groddjurspopulationerna i Anders damm (objektnummer 86-203)						
År	Antal spelande lövgrödor	Antal spelande klockgrödor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgröda
			lövgröda	klockgröda		
1990	0	0	Nej	Nej	Ja	Nej
2000	40	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	80	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	80	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	>60	1	Ja	Nej	Ja	Nej
Mål 2010	50	5	Ja	Ja	Ja	Nej

Område 2b utgörs av Fredriksbergs mosse med omgivande betesmarker. I handlingarna från laga skifte beskrivs området som åker med lerjord, åker med torvjord, sidvallsäng och mosse. Mossen är delvis dränerad men har fortfarande bitvis utpräglad mossevegetation med tuvor och höljar. En dräneringsbrunn som är ansluten till ett dikningsföretag finns i mossens västligaste del.

Mossen är belägen i en sänka med omgivande kalkfuktängar och hyser en mycket värdefull vegetation. Bland annat förekommer ca 3 ha av livsmiljötypen "7230" rikkärr och ca 1,7 ha av livsmiljötypen "7140" öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn. På mossen dominerar arter som tuvull och blåttåtel med inslag av exempelvis rundsilesår, blodrot, ljung, spikblad, lingon, brunven och rosling. Runt mossen finns partier med kärr, rikkärr och fuktängar med inslag av bland annat majviva, majnycklar, kärrknipprot, ängsull, hirsstarr, stjärnstarr, bunkestarr, hundstarr, trädstarr, flaskstarr, trindstarr, gåsört, sjöranunkel, kråklöver, hampflockel, käntistel, sjöfräken, vecktåg, knapptåg och luddttåtel.

Delar av mossen är under igenväxning av björksly. Vidare finns enstaka buskage av en, bindvide, jolster och gråvide.

Områdets norra del består av en till viss del buskbevuxen (slån, hassel, hagtorn, nyponros och björnbär) sydsluttning. Slutningen är en mycket viktig födosöksplats för lövgrödor under sommarhalvåret. Vegetationen är delvis påverkad av näringsämnen men innehåller bitvis fina torrängsfragment. Stengärdet utmed områdets västra gräns är övervuxet av träd och buskar.

Arter som den lokala naturskyddsföreningen i trakten har rapporterat är bland annat:

Blodrot	Potentilla erecta	Majviva	Primula farinosa
Blåsuga	Ajuga pyramidalis	Mandelblomma	Saxifraga granulata
Brokförgätmigej	Myosotis discolor	Odon	Vaccinium uliginosum ssp. uliginosum
Bunkestarr	Carex elata ssp. Elata	Rosendunört	Epilobium hirsutum
Bäckveronika	Veronica beccabunga	Rundsileshår	Drosera rotundifolia
Daggkåpa	Alchemilla sp.	Sankt pers nycklar	Orchis mascula
Darrgräs	Briza media	Skogsnarv	Moehringia trinervia
Flaskstarr	Carex rostrata	Småvänderot	Valeriana dioica
Fliknäva	Geranium dissectum	Smörblomma	Ranunculus acris ssp. Acris
Gåsört	Potentilla anserina ssp. Anserina	Sp kblad	Hydrocotyle vulgaris
Gökblomster	Lychnis flos-cuculi	Stenmåra	Galium saxatile
Gökärt	Lathyrus linifolius	Stjärnstarr	Carex echinata
Hampflockel	Eupatorium cannabinum	Sumpmåra	Galium uliginosum
Haverrot	Tragopogon porrifolius	Svalört	Ranunculus ficaria ssp. Bulbifera
Hirsstarr	Carex panicea	Teveronika	Veronica chamaedrys
Humleblomster	Geum rivale	Topplösa	Lysimachia thyrsiflora
Hundstarr	Carex nigra	Tranbär	Vaccinium oxycoccos
Jordreva	Glechoma hederacea	Trådstarr	Carex lasiocarpa
Kabbeleka	Caltha palustris var. Palustris	Tuvull	Eriophorum vaginatum
Knapptåg	Juncus conglomeratus	Tätört	Pinguicula vulgaris
Knippfryle	Luzula campestris	Vattenmåra	Galium palustre ssp. Palustre
Kråkklöver	Potentilla palustris	Veketåg	Juncus effusus
Käringtand	Lotus corniculatus	Vitsippa	Anemone nemorosa
Kärrsilja	Peucedanum palustre	Vårbrodd	Anthoxanthum odoratum
Kärrtistel	Cirsium palustre	Ängsbräsmå	Cardamine pratensis
Lingon	Vaccinium vitis-idaea	Ängsfryle	Luzula multiflora ssp. Multiflora
Ljung	Calluna vulgaris	Ängsnycklar	Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata
Lomme	Capsella bursa-pastoris	Ängsull	Eriophorum angus ifolium ssp. angustifolium
Luddtåtel	Holcus lanatus		
Majsmörblomma	Ranunculus auricomus	Ängsviol	Viola canina
Majveronika	Veronica serpyllifolia ssp. serpyllifolia	Ärenpris	Veronica officinalis

Hela området är hägnat och hävdas genom bete med nöt. Ett jakttorn finns uppställt i områdets nordöstra del.

Planeringsområde 2B Fredr ksbergs mosse i riktning mot norr. Foto: 9 februari 2005

Två småvatten finns i området, 86-205 ”Cedhagens korra” och 86-204 ”Ivarssons damm”. Cedhagens korra torkar ut under sommaren vissa år och Ivarssons damm skuggas av lövträd. Inget av vattnen finns markerade på äldre kartor. Småvattnen nyttjas för reproduktion i begränsad omfattning av lövgroda och större vattensalamander

Planeringsområde 2B. Cedhagens korra (86-205)
Foto: 9 februari 2005

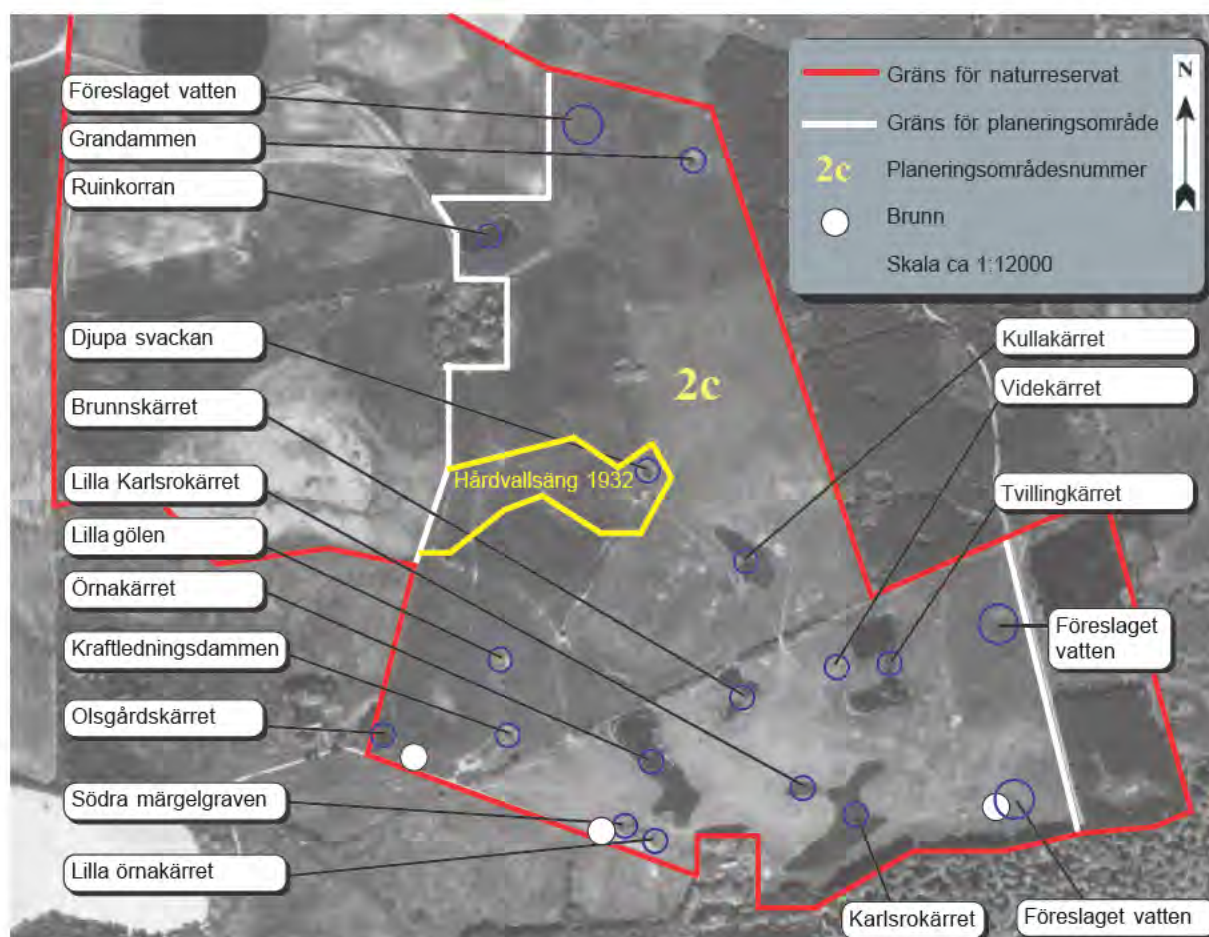
Planeringsområde 2B. Ivarssons damm (86-204)
Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Cedhagens korra (objektnummer 86-205)						
År	Antal spelande lövgroda	Antal spelande klockgroda	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
1980	3 - 6	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2000	5	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	10	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	10	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	8 - 9	0	Ja	Nej	Ja	Nej
Mål 2010	15	5	Ja	Ja	Ja	Nej
Groddjurspopulationerna i Ivarssons damm (objektnummer 86-204)						
1990	1 - 3	0	Nej	Nej	Ja	Nej
2000	5	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	10	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	5	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	5	0	Ja	Nej	Ja	Nej
Mål 2010	15	5	Ja	Ja	Ja	Nej

Område 2c är ett stort, sammanhängande och kuperat betesmarksområde. Områdets skiftande karaktär gör att ett flertal växtsamhällen och vegetationstyper finns representerade. Större delen av området består dock av gammal åkermark med en trivial vegetation. Vanliga arter är bland annat hundäxing, grässtjärnblomma, ogräsmaskrosor, hundkex, revsmörblomma, brännässla, teveronika, krusskräppa och groblad. I den mellersta delen av området finns en gammal hårdvallsäng (markerad med gul färg på kartan nedan) med en mindre näringspåverkad flora med betydande inslag av exempelvis vitsippa. På backkrön och solexponerade syd- och sydvästsluttningar förekommer en relativt artfattig torrängsflora med inslag av exempelvis backtimjan, gråfibbla, puktörne, gulmåra, rölleka, och rödklöver. En stenlagd bro leder över ett utdikat vatten i den gamla ängen.

Blötare delar av området är gamla sidvallsängar som idag innehåller inslag av exempelvis veketåg och gåsört. Träd- och buskskikt finns företrädesvis utmed stenvägar i området och domineras av fågelbär, hagtorn, slån och nyponros. En aspdunge finns strax öster om Karlsrotorpet. Ett mindre korridor utmed områdets södra gräns är fränhågnad och domineras av bok.

Området omges i norr, öster och söder till stor del av stengården. Stengården finns även inom området. Dessa innehåller rikligt med buskage och tjäna som spridningskorridorer och övervintringsplatser för traktens groddjursfauna. Den södra delen av området, som avgränsas av ett stengärde i NO - SV riktning, har tidigare hört till Sövestads kyrkby. Den sydvästra delen, mellan gårdarna Karlsro och Olstorp, har tidvis varit avskilt från utmarken och betecknades i äldre tider Hus Mans Heijdan.

En större kraftledning löper i O - V riktning genom områdets södra del. Tre dräneringsbrunnar finns i områdets södra del. En fångstfälla för betesdjuren finns under kraftledningen i områdets sydvästra del. Markvägar löper utmed områdets södra och sydöstra gräns.

Femton småvatten finns i planeringsområdet.

Grandammen (86-033)

Dammen är markerad som mägergrav i åkermark på lagaskifteskartan från 1932 med beteckningen "Äng, sidvall, mägergrav". Idag är grandammen en mindre vattensamling med inslag av bland annat vattenmöja och med en solitär gran och enstaka salixbuskage på den södra sidan om dammen. Vattnet omges av öppen, kuperad betesmark och avvattnas mot norr.

I Grandammen reproducerar sig bland annat lövgroda och större vattensalamander. Antalet spelande lövgroda har stigit under senare år. Dammen har tidigare (före 1993) även nyttjats av lökgroda för reproduktion.

Planeringsområde 2C. Grandammen (86-033)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Grandammen (objektnummer 86-033)						
År	Antal spelande lövgroda	Antal spelande klockgroda	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
Före 1993	?	?	?	Nej	?	Ja
1993	>30	0	?	Nej	?	?
2000	2	0	?	Nej	Ja	Nej
2001	20	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	25	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	>30	0	Ja	Nej	?	Nej
Mål 2010	30	5	Ja	Ja	Ja	Ja

Ruinkorran (86-249)

Ruinkorran är ett vatten som på lagaskifteskartan betecknas "Äng, sidvall, mägergrav". Vattnet är beläget i en svacka i gammal åkermark. Dammen är cirka 60 x 20 m och innehåller bland annat vit näckros samt rikligt med flytblad, främst vattenmöja och mannagräs. Dammen restaurerades 2000 och utnyttjas bland annat av klockgroda, lövgroda samt större och mindre vattensalamander för reproduktion.

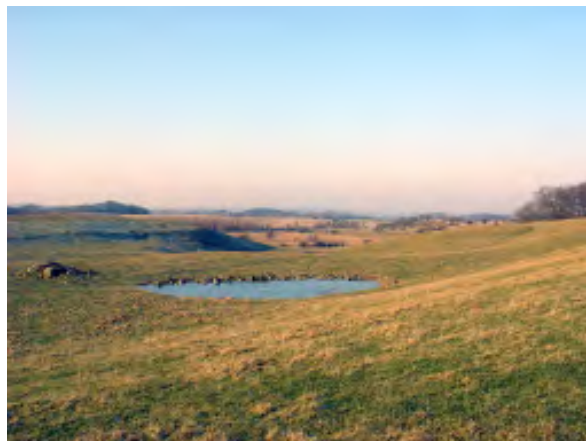
Planeringsområde 2C. Ruinkorran (86-249)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Ruinkorran (objektnummer 86-249)						
År	Antal spelande lövgroda	Antal spelande klockgroda	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
2000	75	1	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	>70	10	Ja	Ja	Ja	Nej
2002	>250	15 - 20	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	80	30	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	>200	>30	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	>200	50	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	200	50	Ja	Ja	Ja	Ja

Djupa svackan (86-147)

Vattnet är på lagaskifteskartan beläget i den östra kanten av en större hårdvallsäng och betecknas "Äng, sidvall, märgelgrav". Dammen ligger i kuperad terräng. Lövgroda, klockgroda och större vattensalamander nyttjar vattnet för reproduktion. Tidigare (före 1993) har även lökgroda nyttjat vattnet.

Planeringsområde 2C. Djupa svackan (86-147)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Djupa svackan (objektnummer 86-147)						
År	Antal spelande lövgroddor	Antal spelande klockgroddor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
1993	>30	0	Ja	Nej	Ja	Ja
2000	15	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	30	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	>40	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	30	3	Ja	Nej	Ja	Nej
Mål 2010	30	10	Ja	Ja	Ja	Ja

Kullakärret (86-274)

Kullakärret är en grävd damm belägen i gammal åkermark. Vattnet ligger i sänka mellan omgivande kullar och är cirka 90 x 40 m med en stor översvämningszon åt sydost. Flytbladsvegetationen domineras av vattenmöja och mannagräs. Klockgrodeungar, med härstamning från Danmark, sattes ut i vattnet under 1998 och 1999. Kullakärret är det nordligast belägna vattnet i ett tätt klungsystem av nio klockgrodevatten. Dammen nyttjas även för reproduktion av lövgroda och större vattensalamander.

Planeringsområde 2C. Kullakärret (86-274)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Kullakärret (objektnummer 86-274)						
År	Antal spelande lövgroddor	Antal spelande klockgroddor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
1998	0	Utsättning av 50 juveniler	Nej	Nej	Ja	Nej
1999	0	Utsättning av 200 juveniler	Nej	Nej	Ja	Nej
2000	70	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	>125	>10	Ja	Ja	Ja	Nej
2002	>150	>30	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	>125	70	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	>150	>70	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	>150	>70	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	150	50	Ja	Ja	Ja	Ja

Lilla gölen (86-146)

Lilla gölen är en mörkelgrav som är belägen i gammal åkermark i den så kallade "Hus Mans Hejdan". I akten till lagaskifteskartan har vattnet beteckningen "Äng, sidvall, mörkelgrav". Vattnet är endast cirka 8 x 10 meter men ändå en mycket pålitlig lokal för lövgroda och större vattensalamander. Reproduktion sker vissa år.

Planeringsområde 2C. Lilla gölen (86-146)

Foto: 14 april 2005

Groddjurspopulationerna i Lilla gölen (objektnummer 86-146)

År	Antal spelande lövgroda	Antal spelande klockgroda	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökroda
			lövgroda	klockgroda		
2000	3	0	Nej	Nej	Ja	Nej
2001	5	0	Nej	Nej	Ja	Nej
2002	10	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	3	0	Nej	Nej	Ja	Nej
Mål 2010	15	10	Ja	Ja	Ja	Nej

Olsgårdskärret (86-141)

Nytt vatten skapat genom dämning för några år sedan. Vattnet är beläget i gammal åkermark i den så kallade "Hus Mans Hejdan". Dammen nyttjas för reproduktion av lövgroda och större vattensalamander.

Planeringsområde 2C. Olsgårdskärret (86-141)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Olsgårdskärret (objektnummer 86-141)

År	Antal spelande lövgroda	Antal spelande klockgroda	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökroda
			lövgroda	klockgroda		
2000	175 - 200	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	150	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	>200	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	>100	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2004	>150	2	Ja	Nej	Ja	Nej
2005	>150	7 - 8	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	150	10	Ja	Ja	Ja	Nej

Kraftledningsdammen (86-037)

Märgelgrav som är belägen i gammal åkermark i den så kallade Hus Mans Heijdan. I akten till laga-skifteskartan har vattnet beteckningen "Äng, sidvall, märgelgrav". Dammen är ett litet vattenmöjekärr invid kraftledning. Vattnet nyttjas för reproduktion av lövgroda och större vattensalamander. Lökgroda har observerats i dammen före 1993.

Planeringsområde 2C. Kraftledningsdammen (86-037)

Foto: 14 april 2005

Groddjurspopulationerna i Kraftledningsdammen (objektnummer 86-037)						
År	Antal spelande lövgroda	Antal spelande klockgroda	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
1993	20	0	Ja	Nej	Ja	Ja
2000	5	0	Nej	Nej	Ja	Nej
2001	>25	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	>50	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	>20	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2004	30	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2005	>40	3	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	30	10	Ja	Ja	Ja	Ja

Örnakärret (86-251)

Örnakärret är en dämning skapad 1990 i gammal åkermark i den så kallade "Hus Mans Heijdan". Mycket fint vatten i skyddat läge mellan omgivande kullar. Vattnets storlek är cirka 125 x 40 meter och innehåller rikligt med flytbladsvegetation, främst vattenmjöja, mannagräs och gäddnate. Baslokal för löv- och klockgroda. Under 1998 och 1999 planterades klockgrodeungar med danskt ursprung in i vattnet.

Planeringsområde 2C. Örnakärret (86-251)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Örnakärret (objektnummer 86-251)						
År	Antal spelande lövgroda	Antal spelande klockgroda	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
1998	>50	Utsättning av 45 juveniler	Ja	Nej	Ja	Nej
1999	>100	Utsättning av 190 juveniler	Ja	Nej	Ja	Nej
2000	>175	10	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	>400	30	Ja	Ja	Ja	Nej
2002	>300	>50	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	>450	>125	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	>450	>200	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	>450	>200	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	400	200	Ja	Ja	Ja	Nej

Södra mägerlgraven (86-145)

Södra mägerlgraven är en mägerlgrav som är belägen i gammal åkermark i den så kallade Hus Mans Heijdan. I akten till lagaskifteskartan har vattnet beteckningen "Äng, sidvall, mägerlgrav". Lövgröda och större vattensalamander utnyttjar vattnet för reproduktion. På vattnets norra sida står en lövträdsdunge. Vattnet är beläget omedelbart väster om "Lilla Örnakärret" invid en markväg som går utmed reservatets södra gräns.

Planeringsområde 2C. Södra mägerlgraven (86-145)

Foto: 14 april 2005

Groddjurspopulationerna i Södra mägerlgraven (objektnummer 86-145)						
År	Antal spelande lövgröda	Antal spelande klockgröda	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgröda
			lövgröda	klockgröda		
2000	10	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	10	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	10	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	15	0	Ja	Nej	Ja	Nej
Mål 2010	10	5	Ja	Ja	Ja	Nej

Lilla Örnakärret (86-140)

Lilla Örnakärret är ett öppet vatten som är belägen i gammal åkermark i den så kallade "Hus Mans Heijdan". Vattnet nyttjas för reproduktion av lövgröda, klockgröda och större vattensalamander. Vattnet är beläget omedelbart öster om "Södra mägerlgraven" invid en markväg som går utmed reservatets södra gräns.

Planeringsområde 2C.Lilla Örnakärret (86-140)

Foto: 14 april 2005

Groddjurspopulationerna i Lilla Örnakärret (objektnummer 86-140)						
År	Antal spelande lövgröda	Antal spelande klockgröda	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgröda
			lövgröda	klockgröda		
2000	20	2	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	30	5	Ja	Ja	Ja	Nej
2002	50	7	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	50	10	Ja	Ja	Ja	Nej
Mål 2010	50	10	Ja	Ja	Ja	Nej

Brunnskärret (86-143)

Brunnskärret är en gammal mägergrav och sidvall-säng som har förstörats genom dämning för cirka fem år sedan. Vattnet är beläget i gammal åkermark och har en oregelbunden form och en stor översvåmningszon. Under vårvattenstånd är vattnet cirka 30 x 70 meter. Flytbladsvegetationen domineras nästan helt av vattenmöja. Vattnet kan torka helt ut under torra somrar och en viss urgrävning är därför önskvärd för att säkerställa vattenhållningen. Vattnet utnyttjas för reproduktion av lövgroda, klockgroda och större vattensalamander.

Planeringsområde 2C. Brunnskärret (86-143)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Brunnskärret (objektnummer 86-143)						
År	Antal spelande lövgrodor	Antal spelande klockgrodor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgröda
			lövgroda	klockgroda		
2000	90	1	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	100	5	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	>200	15 - 20	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	>150	>30	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	>150	>30	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	>200	>30	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	200	50	Ja	Ja	Ja	Nej

Lilla Karlsrokärret (86-272)

Lilla Karlsrokärret är en grävd damm belägen i gammal åkermark. Vattnet skapat för cirka fem år sedan och är ungefär 10 x 25 meter. Dammen innehåller rikligt med flytbladsvegetation, bland annat vattenmöja och har en rejäl översvåmningszon under vårvattenstånd. Klockgroda fann vattnet under 2002 då spel av 7 hanar observerades. Reproduktion har sannolikt förekommit även om sedda årsungar kan ha sitt ursprung i närbelägna baslokalen strax åt SO (Karlsrokärret). Förutom klockgroda nyttjas vattnet även av lövgroda och större vattensalamander.

Planeringsområde 2C .Lilla Karlsrokärret (86-272)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Lilla Karlsrokärret (objektnummer 86-272)						
År	Antal spelande lövgrodor	Antal spelande klockgrodor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgröda
			lövgroda	klockgroda		
2000	>70	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	>80	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	>80	7	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	>70	10	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	>80	>20	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	>80	30	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	100	50	Ja	Ja	Ja	Nej

Karlsrokärret (86-139)

Karlsrokärret är en gammal märgelgrav och sidvall-säng belägen i gammal åkermark. Vattnet har en oregelbunden form med stor översvämningsszon åt nordost. Dammen återskapades för cirka fem år sedan och är idag cirka 20 x 125 meter. I dammen förekommer mycket riklig flytbladsvegetation av främst vattenmöja och mannagräs. Baslokal för klockgroda och lövgroda. Även större vattensalamander nyttjar vattnet för reproduktion.

Planeringsområde 2C. Karlsrokärret (86-139)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Karlsrokärret (objektnummer 86-139)						
År	Antal spelande lövgrodor	Antal spelande klockgrodor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
2000	>300	3	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	>400	20	Ja	Ja	Ja	Nej
2002	>300	35 - 40	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	>400	>60	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	>400	>100	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	>400	>125	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	400	100	Ja	Ja	Ja	Ja

Videkärret (86-144)

Videkärret är en gammal märgelgrav och sidvalls-äng belägen i gammal åkermark. Vattnet restaurerades för cirka fem år sedan och är idag cirka 10 x 12 meter med översvämningsszon. Dammen innehåller rikligt med flytbladsvegetation av främst vattenmöja och mannagräs. Vattnet utnyttjas för reproduktion av klockgroda, lövgroda och större vattensalamander.

Planeringsområde 2C. Videkärret (86-144)

Foto: 14 april 2005

Groddjurspopulationerna i Videkärret (objektnummer 86-144)						
År	Antal spelande lövgrodor	Antal spelande klockgrodor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
2000	13 - 15	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	30	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	30	2	Ja	Nej	Ja	Nej
2003	30	10	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	30	15	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	30	15	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	30	10	Ja	Ja	Ja	Nej

Tvillingkärret (86-142)

Tvillingkärret beskrivs på lagaskifteskartan som "Äng, sidvall, uppskuren mosse" och var belägen invid en "mossländ åker". Vattnet restaurerades för cirka fem år sedan. Ganska stort vatten med mycket oregelbunden form, cirka 125 x 60 meter + översvämningszon. Mycket rikligt med flytbladsvegetation av vattenmöja, mannagräs, gäddnate och i djupare partier vit näckros. Nyetablering av klockgroda under 2001. Vattnet ligger strategiskt mitt i centrum av ett klungsystem av dammar. Vattnet utnyttjas för reproduktion även av lövgroda och större vattensalamander.

Planeringsområde 2C. Tvillingkärret (86-142)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Tvillingkärret (objektnummer 86-142)						
År	Antal spelande lövgrodor	Antal spelande klockgrodor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgröda
			lövgroda	klockgroda		
2000	70	0	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	>250	1	Ja	Nej	Ja	Nej
2002	>250	15	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	>300	>70	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	>300	>125	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	>300	>125	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	300	100	Ja	Ja	Ja	Nej

Område 2d är resterna efter torpet Fredriksberg. Torpet har byggts inom reservatet någon gång mellan 1820 och 1916. Det är oklart vad som har hänt med torpet men det fanns på platsen fram till minst 1932 och därefter har det lagts i ruiner. Enligt Sigvard Nilsson i Sövestad fanns de övergivna byggnaderna kvar i början av 1940-talet. Den siste arrendatorn på torpet hette Gunnar Andersson.

Planeringsområde 2D. Fredriksbergs gård
Foto: 9 februari 2005

Planeringsområde 2D. Fredriksbergsgården (86-149)
Foto: 14 april 2005

I området finns idag stenansamlingar och rester efter husgrunder. Området är trädklätt med ask som dominerande trädslag med inslag av bok, fågelbär, ek skogsalm och någon enstaka lönn. Brynet mot söder består av bok med inslag av avenbok. I det västra och södra brynet växer bland annat mycket grova gråpopplar med en omkrets i brösthöjd som varierar mellan 4,19 och 2,80 meter. I fältskiktet förekommer bland annat hundäxing, hundkex, teveronika och brännässlor.

Stengården omger större delen av planeringsområdet. Hela området är tillgängligt för betesdjuren som nyttjar trädningen som skydd för regn och vind. I den nordvästra kanten av området finns ett halvpermanent vatten (86-149, Fredriksbergsgården) som vissa år utnyttjas av större vattensalamander för reproduktion. En stensatt brunn med lock finns dold i vegetationen i områdets norra del. Röd glada ses ofta i trädkronorna.

Planeringsområde 2

Kvalitetsmål:

Välhävdat jordbruksmark som årligen hävdas. Särskild vikt ska läggas vid att bevara och vidareutveckla livsmiljötyper och arter, som har rapporterats förekomma i naturreservatet i enlighet Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet), dvs det bör finnas cirka:

Kod	Livsmiljötyp / art	areal / populationsstorlek / övrigt
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn	ca 1,7 ha
7230	R kkrärr	ca 3,0 ha
A074	Röd glada - <i>Milvus milvus</i>	ca 1 häckande par
1188	Klockgroda - <i>Bombina bombina</i>	ca 1 500 djur
1166	Större vattensalamander - <i>Triturus cristatus</i>	reproduktion i ca 19 vatten

I området ska resterna av högmossen med dess karakteristiska vegetation bevaras liksom vegetationen i de omgivande rikkärren och kalkfuktängarna. Planeringsområde 2 ska innehålla minst 19 småvatten som är fria från fisk och kräfter och som håller vatten året runt. Vattnen ska vara av sådan kvalitet att de kan tjäna som reproduktionsvatten för främst klockgroda, lövgroda, lökgroda och större vattensalamander. Området ska innehålla kompletta livsmiljöer (dvs övervintringsplatser, sommaruppehållsplatser och lekvatten) för en population av klockgroda och lövgroda på cirka 1500 respektive 3000 djur.

Skötselmål och åtgärder:

Området hävdas genom årligt bete, gärna i kombination med slåtter i rikkärr och kalkfuktängar, på ett sådant sätt att den karakteristiska vegetationen utvecklas och långsiktigt bibehålls.

Områdets 19 småvatten ska underhållas på ett sådant sätt att de är vattenhållande och fria från fisk och kräfter året runt och att de har en vattenkvalitet som tillåter att de kan utnyttjas för reproduktion av främst klock- och lövgroda. Ytterligare minst två, gärna fler, småvatten bör återskapas i området senast 2007.

För att återskapa sommaruppehålls- och övervintringsplatser för groddjur ska trädskikt ska vara olikåldrigt och dominerat av lövarter, i första hand ek, bok, ask, skogsalm, fågelbär och oxel. Buskskiktet ska innehålla täta grupper och fullskiktade, sydexponerade bryn av främst hagtorn, hassel, björnbär och slån. Träd- och buskskikt ska kontinuerligt finnas i och utmed stengärderna i området. Hassel-, björnbärs-, hagtorns- och slånbuskage ska i första hand tillåtas invandra på egen hand. I andra hand får buskage utvecklas genom plantering av material med lokal proveniens. Röjnings- och gallringsåtgärder får ej ske i reservatet under perioden 1 mars - 30 november av hänsyn till områdets fauna. Ådellövdungen i område 2d ska bibehållas långsiktigt för att bevara en häckningsplats för röd glada.

Ersättning enligt gällande miljöstödsregler för bete och slåtter ska eftersträvas.

Åtgärder:

Stängsel:

Samtliga stängsel, grindar och stängselövergångar ses över senast 2006. För att bibehålla och utveckla spridningskorridorer för faunan ska äldre, grova träd samt större buskage av björnbär, hagtorn, slån och hassel i eller invid stengårderna sparas. Stängsling bör därför ske runt träd och utanför buskage tills dessa hunnit utvecklas till sådan storlek att en stängselkorridor kan röjas fram bakom buskagen. Stängselkorridorer ska vara tillräckligt breda för att möjliggöra effektivt fungerande elhägn. Korridorerna ska hållas öppna genom röjning eller bete. Vid stängsling bör miljövänligt material utnyttjas. Stängselövergångar sättes upp i enlighet med bilaga F, skötselplanekarta. Vid viltpassager bör den nedre stängseltråden höjas till cirka 65 - 70 cm över marken för att undvika stängselskador i samband med passage av vildsvin.

Plantering, röjning / gallring

Reservatet har ett underskott av sommaruppehålls- och övervintringsplatser för groddjur och skötselinsatser ska i första hand inriktas på att återskapa sådana. Detta sker dels genom att träd och buskar i stengården och steniga partier sparas och underhålls och dels genom att utveckla dungar av ädellöv/ lövträd och buskar på cirka sju hektar av jordbruksmarkens areal, främst utmed stengårderna i naturreservatet. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och dominerat av ädellöv- och lövträdsarter, i första hand ek, bok, ask, skogsalm, fågelbär och oxel. Buskskiktet ska innehålla täta grupper och fullskiktade, syd-exponerade bryn av främst björnbär, hagtorn, hassel och slån. Den sydexponerade sluttningen norr om Fredriksbergs mosse tillåts ha ett träd- och buskskikt som täcker cirka hälften av sluttningens areal. Utveckling av träd och buskar ska i första hand ske i enlighet med Bilaga E, planerad markanvändning. Stängsel får flyttas cirka tio meter in i betesmarken för att ge utrymme för utveckling av björnbär, hassel, hagtorn och slån, gärna i kombination med ek, i området mellan stängsel och reservatsgräns. När livskraftiga bryn har utvecklats kan stängslet flyttas tillbaka till reservatsgränsen.

Röjningsåtgärder får ej ske under perioden 1 mars - 30 november av hänsyn till områdets groddjursfauna. Vid underhåll av bryn ska arbete företrädesvis ske på brynens norra sida. Brynen får gärna expandera mot söder.

Vård av småvatten:

Område 2B: Dammarna "Cedhagens korra" och "Ivarssons damm" fördjupas genom grävning under vintern 2005 / 2006 eller 2006/2007. Schaktmassor planas ut på åkermarken i reservatets nordöstra del.

Område 2C: Dammarna "Djupa svackan", "Kraftledningsdammen" och "Brunnskärret" fördjupas genom grävning under vintern 2005 / 2006 eller 2006/2007. Schaktmassor planas ut på åkermarken i reservatets nordöstra del.

I områdets sydöstligaste del anläggs ett nytt vatten genom att befintlig dränering bryts under vintern 2005 / 2006. Vatten anläggs i det fuktiga partiet invid vägen strax väster om Vasasjön. I områdets nordvästligaste del får ett vatten återskapas under förutsättning av att våtmarken inte innehåller skyddsvärd vegetation. Ytterligare småvatten för löv- och klockgroda återskapas vid behov, företrädesvis på plats där vatten tidigare funnits enligt skifteskartan från 1932. Vid "Grandammen" skapas en anordning som förhindrar att vatten rinner norrut till grannfastigheten. "Lilla gölen" får fördjupas och förstoras om den vattenhållande förmågan avtar ytterligare.

Område 2D. Det halvpermanenta vattnet "Fredriksbergsgården" i områdets nordvästligaste del får fördjupas under hösten 2005 eller 2006.

Överskottsmassor som uppstår i samband med åtgärder i områdets småvatten transporteras till och planas ut på åkermarken i reservatets nordvästra del.

Hävd:

Området brukas årligen som betesmark. Den östra delen av planeringsområde 2 b får även hävdas genom slåtter i syfte att gynna arter som majviva.

Bete bör ske med nöt eller nöt i kombination med någon enstaka häst. Ersättning enligt gällande miljöstödsregler eftersträvas. Tillskottsutfodring är ej tillåten med undantag för övergångsutfodring på av naturvårdsförvaltaren anvisad plats vid betessläpp och installning. Kalvgömmor är tillåtna.

Övrigt:

En fångstfälla bör anläggas under 2005 eller 2006 i område 2C strax norr om område 2d. Fångstfällan vid kraftledningen i i den södra delen av område 2c renoveras under 2005 eller 2006.

Dokumentation:

Om småvatten återskapas bör dokumentation göras av i första hand förekomst av klockgroda, större vattensalamander och lövgroda. Dokumentation av löv- och klockgroda bör avse antalet spelande hanar samt reproduktionsresultat.

4.2 Hävd av övrig mark (8,3 ha)

Planeringsområde 3a (4,6 ha), 3b (3,6 ha) och 3c (0,1 ha)

Beskrivning:

Planeringsområde 3a (4,6 ha)

Ohävdad mark som består av ett större småvatten (Vasasjön) i den norra delen och ett granhygge med inslag av alkärr i den södra delen. Strax söder om vattnet går en kraftledningsgata i öst - västlig riktning. I träd- och buskskiktet förekommer ek och björk med inslag av hagtorn, slån och hassel. I fältskiktet finns inslag av bland annat humleblomster, ängsull, gåsört, kärrtistel, hallon, teveronika, veketåg. Stengärdet omger området på alla sidor med undantag av den västra. Stengärdet går även igenom sjön. En markväg följer områdets västra gräns.

På lagaskifteskartan beskrivs marken norr om sjön som hårdvallsäng. Sjön var en sidvallsäng och

uppskuren mosse. Strax söder om sjön fanns en sidvalläng med inslag av kärr. Längst i söder låg en hårdvallsäng invid stengärdet.

Vasasjön (86-035)

Vasasjön är resterna av en gammal torvgrav belägen i ohävdad före detta ängsmark. Vattnet är strategiskt placerat på gränsen mellan Fredriksberg och Oxhagen (Stutahagen) och har en storlek på cirka 100 x 200 meter med en översvämningszon åt öster på grannfastigheten. Dammen innehåller en riklig flytbladsvegetation av gäddnate, främst i den västra delen. I grundare partier i den nordöstra delen finns ett mer varierat flytbladstäck. Vattnet utgör baslokal för både klockgroda och lövgroda.

Planeringsområde 3A. Vasasjön (86-035). Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Vasasjön (objektnummer 86-035)						
År	Antal spelande lövgrodor	Antal spelande klockgrodor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
2000	>400	>20	Ja	Ja	Ja	Nej
2001	>400	>30	Ja	Ja	Ja	Nej
2002	>500	>80	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	>500	>150	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	>500	>250	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	>500	>250	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	500	250	Ja	Ja	Ja	Nej

Planeringsområde 3b (3,6 ha)

Området består till största delen av en större vattensamling som uppkommit genom igensättning av befintliga dräneringssystem 1990. En dräneringsbrunn finns invid vägen i områdets nordvästra del. Marken hävdas periodvis som vall. Vid vägen i områdets västra del finns större hasselbuskage. Stengärdet som löper utmed områdets norra gräns är rikt på buskage. Buskagen är av mycket stor betydelse för områdets fauna. Vegetationen är trivial och tydligt påverkad av näringsämnen. I Hassle sjö kan en mängd fågelarter beskådas under sommarhalvåret.

Hassle sjö (86-150)

Hassle sjö är ett cirka femton år gammalt stort vatten som uppstått genom igenslamning av en gammal dränering i åkermark. Vattnet är cirka 350 x 100 meter och innehåller ett varierande flytbladstäckande av främst vattenpilört. Vattnet utgör en mycket viktig baslokal för både klockgroda och lövgroda.

Planeringsområde 3B. Hassle sjö (86-150)

Foto: 9 februari 2005

Groddjurspopulationerna i Hassle sjö (objektnummer 86-150)						
År	Antal spelande lövgrodor	Antal spelande klockgrodor	Reproduktion		Större Vattensalamander	Lökgroda
			lövgroda	klockgroda		
2000	250	3	Ja	Nej	Ja	Nej
2001	>300	15	Ja	Ja	Ja	Nej
2002	>400	>60	Ja	Ja	Ja	Nej
2003	>300	>125	Ja	Ja	Ja	Nej
2004	>300	>125	Ja	Ja	Ja	Nej
2005	>300	>125	?	?	Ja	Nej
Mål 2010	300	100	Ja	Ja	Ja	Nej

Planeringsområde 3c (0,1 ha)

Angöringsplats med observationsplattform och rast-plats för allmänheten. En lövdunge (fågelbär) finns i den västra delen invid vägkanten.

Planeringsområde 3C. Angöringsplats med observations-plattform Foto: 9 februari 2005

Planeringsområde 3

Kvalitetsmål:

Planeringsområde 3a och 3b ska tillsammans utgöra en komplett livsmiljö för främst lövgroda och klockgroda. Sammantaget ska cirka 500 hanar av respektive art höras spela i vattnen inom området. Planeringsområde 3c ska utgöra en värdig angöringsplats för reservatet med plats för cirka fem personbilar. Angöringsplatsen ska innehålla bord och bänkar för allmänheten samt en observationsplattform från vilken fågellivet i Hassle sjö kan beskådas och spelande grodor avlyssnas under sommarhalvåret.

Åtgärder:

Område 3a: Stängsel avlägsnas från Vasasjön och flyttas cirka 30 meter söderut. Den södra halvan av område 3a får hävdas genom periodvis bete. Den norra halvan får ej hävdas genom bete. Här ska buskskiktet var mycket tätt och bryn underhålls genom försiktig röjning. Stränderna på den södra sidan om sjön ska hållas fria från skuggande träd och buskar. Kraftledningsgatan hålls öppen genom röjning. I kärret i den södra delen av område 3a får småvatten återskapas genom avbrott i befintlig dränering under förutsättning av att åtgärden inte påverkar grannfastigheten i öster.

Område 3b: Översyn av utloppet från Hassle sjö och eventuell åtgärd så att plötsligt vattenavflöde motverkas. Området mellan observationsplattformen och Hassle sjö ska vara fritt från träd och buskar.

Plantering av björnbär, hagtorn, hassel och slån utmed stengärdet som löper i områdets norra gräns.

Område 3c hålls öppet genom slåtter och röjning. Träddungen i vägkanten lämnas att utvecklas fritt. Området får utökas på bekostnad av område 3b om behov uppstår. Observationsplattform, bord och bänkar underhålls årligen. Information om reservatet och dess biologiska värden sätts upp i observationsplattformen.

5

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV
PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

<i>Åtgärd</i>	<i>När</i>	<i>Planområde</i>	<i>Vem</i>	<i>Prioritet</i>	<i>Finansiering</i>
Gränsutmärkning och skyltning	2005 - 2006, därefter årligt underhåll	Alla	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Nyanläggning av stängsel, grindar och övergångar	2005 - 2006, därefter vid behov	Alla	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Underhåll av stängsel och stängselaggregat	Vid behov	Alla	Arrendator	1	Arrendator
Underhåll av vägar, stigar, grindar och övergångar	Vid behov	Alla	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Anläggning av fångstfällor	2005 - 2006	2c	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Åkerbruk	Årligen	1	Arrendator	2	Miljöstöd eftersträvas
Bete	Årligen	(1) och 2	Arrendator	1	Miljöstöd eftersträvas
Ev plantering av träd och buskage	2005 - 2010, vid behov	2 och 3	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Gallring och röjning enligt skötselplan	Vid behov	Alla	Länsstyrelsen	3	Miljöstöd eftersträvas
Anläggning och underhåll av småvatten	2005 - 2010, därefter årligt underhåll	Alla	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Bekämpning av fisk och kräftor	Vid behov	Alla	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Inplantering av groddjur	Vid behov	Alla	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Dokumentation av flora och fauna	2005-2006, därefter vart tredje år	Alla	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Uppföljning av skötselmål	Årligen	Alla	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning av kvalitetsmål	Vart femte år	Alla	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Drift och underhåll av nyttjanderätter sinnehavare och servitut	Vid behov	Alla	Berörd nyttjanderättsinnehavare	2	Berörd nyttjanderätt-
Skyddsjakt	Vid behov	Alla	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Inmätning och utstakning av reservatets gränser	2005	Alla	Metria	1	Naturvårdsverket

6 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

6.1 Övergripande mål

Syfte med reservatet är i första hand att bevara och utveckla biologiska och geovetenskapliga värden. De biologiska värdena är känsliga för ett alltför stort besöksstryck och besökare ska därför styras till att i första hand utnyttja angöringsplatsen och dess observationsplattform.

6.2 Riktlinjer och åtgärder

6.2.1 Tillgänglighet

Området är lätt att angöra från parkeringsplatsen i reservatets nordvästra del. Då områdets biologiska värden är känsliga för störningar från allmänheten ska inga åtgärder ske utöver att hålla angöringsplatsen i ordning.

6.2.2 Anordningar för friluftslivet

På angöringsplatsen i reservatets nordvästra del finns en större observationsplattform med två våningsplan. Vidare finns permanenta bord och bänkar uppställda. Från angöringsplatsen kan allmänheten på ett bekvämt sätt avlyssna groddjurens spel i området och studera fågelfaunan i Hassle sjö. En mindre rastplats (bord och bänk) får sättas upp i sluttningen i område 2B. Markerade stigar, stängselövergångar, grindar m.m. anläggs enligt skötselplanekartan (Bilaga F). En eldplats (typ cementring) anläggs på angöringsplatsen i område 3c. Behov av ytterligare anordningar föreligger ej.

6.2.3 Information

Information om reservatet och dess värden ska sättas upp i form av informationsskyltar på angöringsplatsen och i observationsplattformen. En enkel informationsfolder tas fram i samband med att reservatsförordnandet vunnit laga kraft.

6.2.4 Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet mätes in och stakas ut under 2005 i enlighet med avtal mellan Naturvårdsverket och Metria. Gränsutmärkning skall utföras enligt svensk standard (SIS 03 15 22) 2004. Därefter kontrolleras utmärkningen årligen och kompletteras vid behov.

Övervakning av naturvärden**Riktlinjer och åtgärder**

Övervakning av naturvärden ska i första hand inriktas på reservatets groddjursfauna samt på värden som pekats ut av regeringen i enlighet med habitatdirektivet och dess bilagor.

Groddjursfaunan övervakas vart tredje år med avseende på antalet spelande hanar och reproduktionsresultat och inriktas i första hand på lövgroda och klockgroda.

En bevarandeplan för naturreservatets Natura2000-habitat och arter tas fram under 2005. Därefter övervakas Natura2000-värdena i enlighet med bevarandeplanen.

Länsstyrelsen svarar för val av inventeringsmetodik i samarbete med ArtDatabanken.

Uppföljning och utvärdering av skötsel av reservatet

Riktlinjer och åtgärder

Uppföljning ska ske enligt följande:

1. Årlig uppföljning av skötselmål
2. Uppföljning av kvalitetsmål vart femte år.

Denna dokumentation skall utgöra underlag vid revideringar av skötselplanen.

Uppföljning av skötselmål

Skötselmål följs upp årligen. I slåttermarkerna skall slåtter följas upp regelbundet och ge resultatet godkänt eller icke godkänt. I träd- och buskskikt skall röjning och plantering följas upp som utfört (=godkänt) respektive icke utfört (=underkänt). Förvaltaren svarar för uppföljning av skötselmål.

Uppföljning av kvalitetsmål

Kvalitetsmålen skall följas upp vart femte år i enlighet med anvisningar från förvaltaren

Skötselplanen gäller tills vidare vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall ses över om uppföljning av kvalitetsmålen visar att en översyn är nödvändig eller i övrigt när det är påkallat.

9

FINANSIERING AV FÖRVALTNINGEN

9.1 Ekonomisk utredning

Förvaltaren gör en ekonomisk utredning avseende kostnader och intäkter för förvaltningen.

9.2 Finansiering av förvaltningen

Förvaltaren ansvarar för (ev bekostar):

- Dokumentation, övervakning, utvärdering och uppföljning av reservatets naturvärden
- Uppföljning och utvärdering av skötsel av naturreservatet.
- Upprättande och revidering av skötselplan för naturreservatet
- Nyanläggning av stängsel,
- Nyanläggning och underhåll av eldplats, rastplats, vägar, stigar, grindar och stängselövergångar i reservatet
- Anläggning och underhåll av småvatten i enlighet med fastställd skötselplan
- Upprättande och administration av nyttjanderättsavtal (arrenden för bete, jakt m.m.)
- Underhåll av angöringsplats och rastplatser
- Utmärkning och underhåll av reservatets gränsutmärkning
- Tillverkning och underhåll av informationsskyltar
- Produktion av enkel informationsfolder om reservatet
- Tillsyn av skötsel
- Skyddsjakt

Markägare (arrendator) ansvarar för (ev bekostar):

- Åkerbruk, bete och slätter
- Underhåll av stängsel
- Underhåll av samt abonnemangs- och elförbrukningsavgift för elstängselaggregat.

Nyttjanderättsinnehavare ansvarar för (ev bekostar):

- Drift och underhåll av nyttjanderätten

Naturvårdsverket ansvarar för (ev bekostar):

- Inmätning och utstakning av naturreservatets yttre gränser

10

KÄLLOR

LANTMÄTERIHANDLINGAR

	DATUM	AKTBETECKNING
RÅGÅNGSREGLERING	1804-02-20	12-SÖT-5
LAGA SKIFTE	1831-10-17	12-SÖT-8
LAGA SKIFTE D	1932-06-30	12-SÖT-25
ENSKIFTE Å UTMARKEN ÅLLSKOGEN	1822-04-09	12-BAL-4
ENSKIFTE B	1823-07-01	12-BAL-5
LAGA SKIFTE C,	CA 1865-03-21	12-BAL-7
RÅGÅNGSUTSTAKNING	1869-12-31	12-BAL-8

Berglund. B, 1976: Skånes sällsynta groddjur. SNV PM 765

Bevarandeplan för Fredriksbergs mosse, Länsstyrelsen 2004

Åtgärdsprogram för bevarande av klockgroda. Naturvårdsverket 2000

Åtgärdsprogram för bevarande av lövgroda. Naturvårdsverket 2002

Åtgärdsprogram för bevarande av lökgroda. Naturvårdsverket 2002

Muntlig information från Sigvard Nilsson, Sövestad

Muntlig information från Kurt Ivarsson, Ystad

Muntlig information från arrendatorerna Jan Persson och Tom Hersvall

Artlista från exkursion, Naturskyddsföreningen i Ystad

Förslag till skötselplan på fastigheten "Fjärshus", Anders Larsson 1991

Kulturmiljöserver**Sövestad 43:1****Objekttyp:** Boplats**Län:** Skåne**Landskap:** Skåne**Kommun:** Ystad**Socken:** Sövestad**Beskrivning**

Boplats, delvis undersökt, med en utsträckning av 160 x 90 meter (NNV-SSÖ).

Vid Ystadsprojektets inventering påträffades:

1 bränd oslipad eggdel av yxa,

1 slipat eggfragment av yxa,

6 brända slipade fragment,

6 brända slipade fragment av yxor,

4 slipade fragment,

4 avslag,

5 brända flintor,

1 mikrosånblock och 1 fragment,

1 blockfragment,

1 knacksten och 1 avslag med retusch.

Provundersökt 1984 av Mats Larsson varvid påträffades ett 50-tal slipade fragment varav merparten var s. Inga konstruktionsspår eller anläggningar påträffades. Inom området har K. Månsson, Ystad, tillvaratagit flera flintföremål, för vidare beskrivning se inventeringshandlingarna.

Terräng:	Två höjdpartier med mellanliggande sänka. Åkermark.
Antikvarisk kommentar:	Platsen kan tolkas som offerplats (Ystadiana 1986)
Antal:	1
Antikvarisk bedömning:	Fast formlämning
Skadestatus:	Ev. i beskrivning
Undersökningssstatus:	Delundersökt
Höjd över havet (min):	60
Höjd över havet (max):	65
Fyndmaterial:	Ev. i beskrivning
Kartblad:	2D1e NÖ
Trakt:	Svartskylle
Ansvarig registrerare:	FMIS konvertering
Registrerande organisation:	Riksantikvarieämbetet
Registreringsdatum:	2003-12-11
Osäker utbredning:	Ja
Osäker position:	Nej
Kommentar:	Fritexterna skrevs in från början av 1990-talet till 2002 och kan därför vara inaktuella.
Ansvarig person:	Sune Jönsson
Granskningsdatum:	1987-11-17
Publikation:	Ystadsprojektet 1986 — Ystadiana 1986

Postadress: Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm.

Besöksadress: Storgatan 41, Stockholm.

Telefon: 08-5191 8000 (vxl) webbplats: www.raa.se

BILAGA A, Topografisk karta

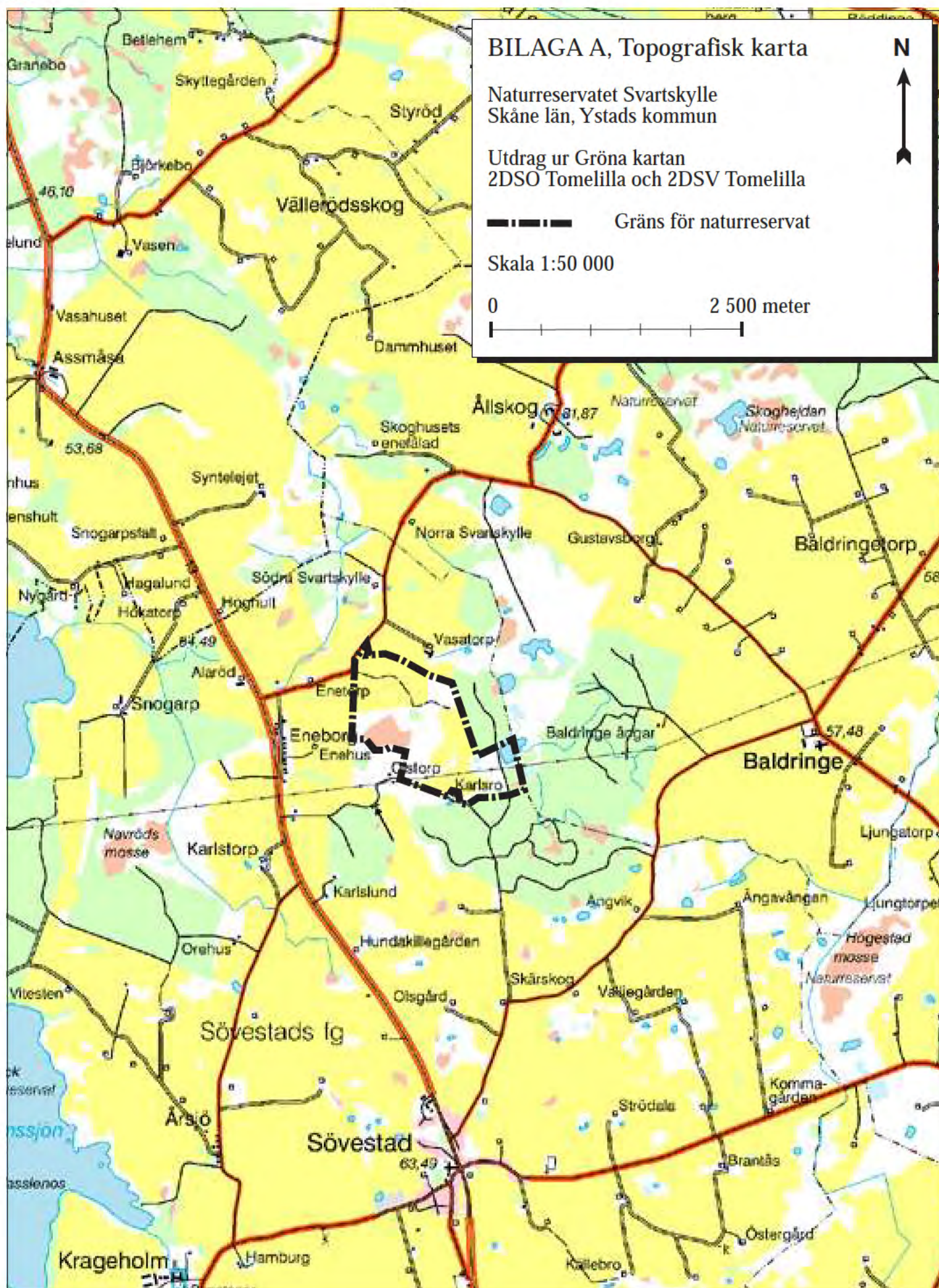
Naturreseptatet Svartskylle
Skåne län, Ystads kommun

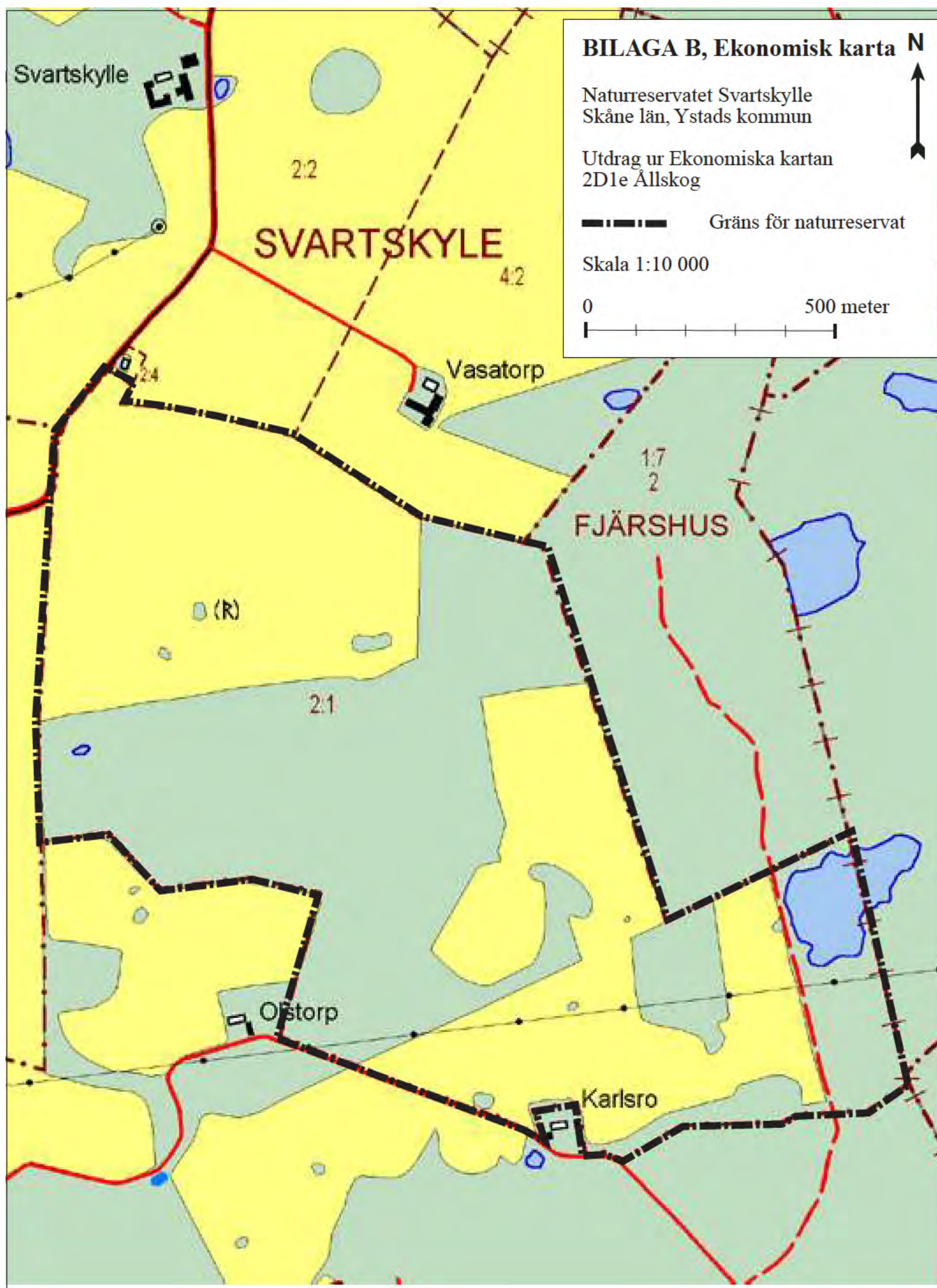
Utdrag ur Gröna kartan
2DSO Tomelilla och 2DSV Tomelilla

Gräns för naturreseptat

Skala 1:50 000

0 2 500 meter

BILAGA C, Flygbild

Naturreservatet Svartskyll
Skåne län, Ystads kommun

Utdrag ur ortofoto över ekonomiska kartan
2D1e Ållskog

—+—+—+— Gräns för naturreservat

Skala 1:10 000

0 500 meter

N

BILAGA D, Nuvarande markanvändning

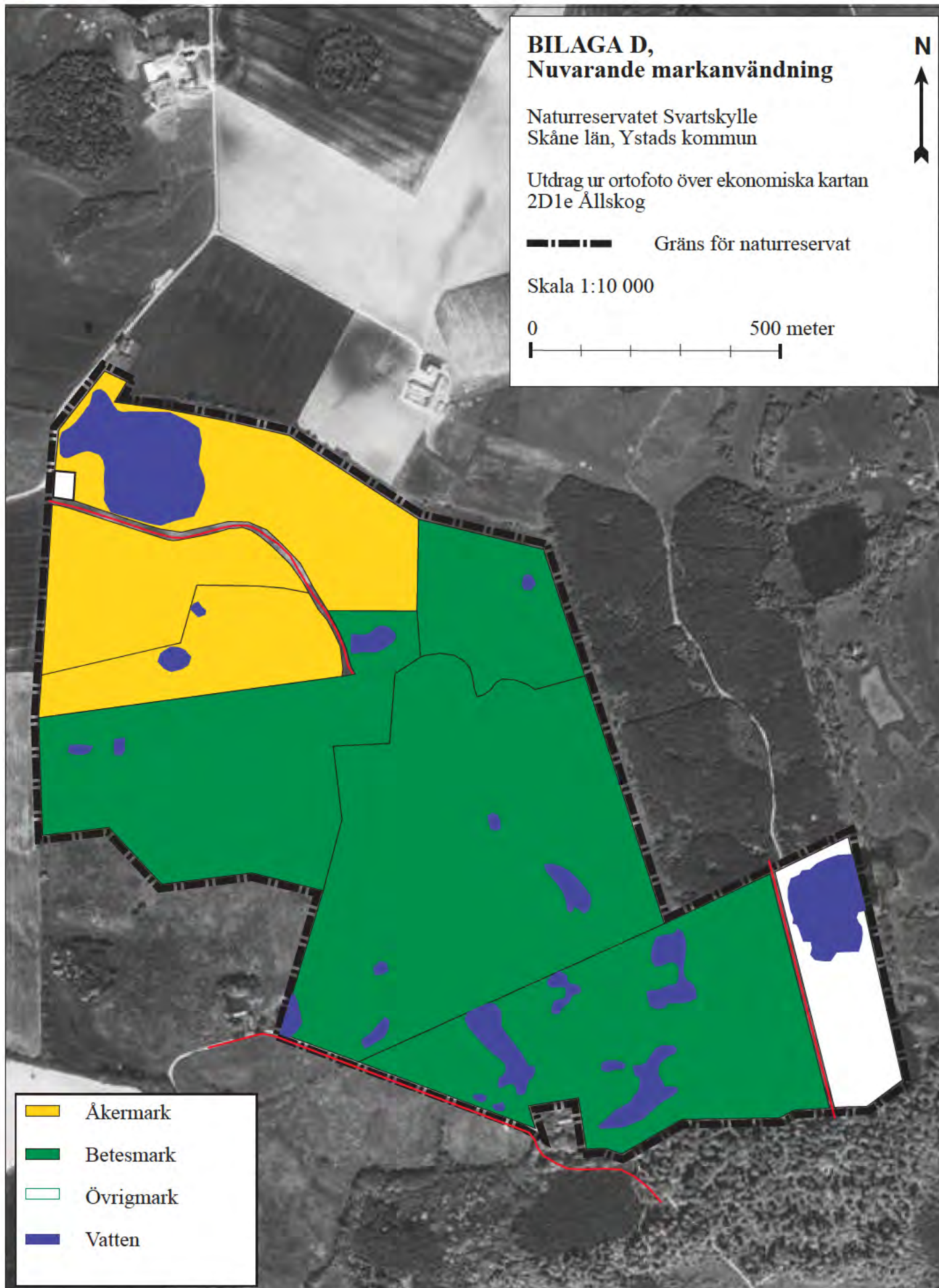
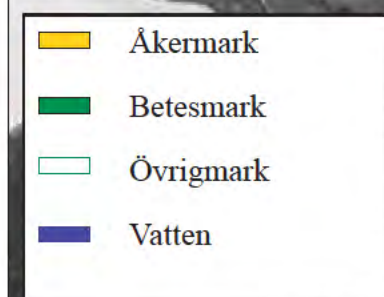
Naturreseptatet Svartsbylle
Skåne län, Ystads kommun

Utdrag ur ortofoto över ekonomiska kartan
2D1e Ållskog

— — — — — Gräns för naturreseptat

Skala 1:10 000

0 500 meter

BILAGA E, Planerad markanvändning

Naturreseptatet Svartskylle
Skåne län, Ystads kommun

Utdrag ur ortofoto över ekonomiska kartan
2D1e Ållskog

Gräns för naturreseptat

Skala 1:10 000

0 500 meter

- Åker/kulturbete
- Betesmark
- Buskrik mark,
periodvis betad
- Betad ädellövskog
- Periodvis bete/slätter
- Vatten
- Angöringsplats
- Väg / stig

